

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

PRIRUČNIK ZA IZBORNE POSMATRAČE

OPĆI IZBORI 2022.

Sarajevo, 2022.

PRIRUČNIK ZA IZBORNE POSMATRAČE – OPĆI IZBORI 2022.

Izdavač:

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo, kontakt-telefon: 033/251-300, faks: 033/251-329, e-mail: kontakt@izbori.ba, internet-stranica: www.izbori.ba.

Za izdavača:

dr. Suad Arnautović, predsjednik

DTP:

GrafoMark, Laktaši

Autori:

Vanja Bjelica-Prutina i Vlado Rogić,
članovi Centralne izborne komisije BiH

Za štampariju:

Jelena Milinčić

Saradnik:

Uma Isić

Tiraž:

700

Dizajn i tehničko uređenje:

Dejan Ćurić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.8(497.6)"2020"(035)

BJELICA-Prutina, Vanja

Priručnik za izborne posmatrače : opći izbori 2022. / [Vanja Bjelica-Prutina, Vlado Rogić]. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2022. - 103 str. : ilustr. ; 21 cm

Tekst na bos. jeziku. - Bibliografske i druge bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-555-76-3

1. Rogić, Vlado

COBISS.BH-ID 51010822

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je zaključkom sa 42. sjednice održane dana 31. 08. 2022. godine odobrila ovaj Priručnik za korištenje akreditiranim posmatračima i izbornoj administraciji u Bosni i Hercegovini na Općim izborima 2022. godine.

Štampanje ovog Priručnika omogućeno je uz finansijsku podršku Vlade Republike Turske.

Izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.

Priručnik se distribuira besplatno!

Uvodna riječ

Izborni proces u Bosni i Hercegovini kontinuirano je u fokusu, kako domaće tako i međunarodne javnosti, koja nakon svakih izbora daje svoju ocjenu izbornog procesa. Stvaranjem povjerenja javnosti u zakonitost izvršavanja izbornih aktivnosti i tačnost izbornih rezultata, koji omogućavaju dodjelu mandata u organima vlasti, jača se i integritet izbornog procesa u Bosni i Hercegovine.

Izborni zakon BiH¹ je Poglavljem 17 i podzakonskim aktima omogućio da u izbornom procesu, kao jedan od aktera sa utvrđenim dužnostima, učestvuju i izborni posmatrači političkih subjekata (političkih stranaka, koalicija, nezavisnih kandidata i listi nezavisnih kandidata), udruženja građana i predstavnici međunarodnih posmatrača.

Aktivnim učešćem u izbornom procesu izborni posmatrači daje nepristranu procjenu i ocjenu napretka u postizanju međunarodnih standarda, koji su garant slobodnih, fer i demokratskih izbora.

Imajući u vidu specifičnost izbornog sistema u Bosni i Hercegovini, dva sistema izbora organa vlasti, način imenovanja i popunjavanja biračkih odbora, kao jednog od organa za provođenje izbora, tipova biračkih mjesta i načina glasanja na njima, veliki broj političkih subjekata koji se direktno bore za pozicije u zakonodavnim, predstavničkim i izvršnim organima vlasti i dr., Centralna izborna komisija BiH je pripremila Priručnik za izborne posmatrače – Opći izbori 2022. godine.

Svrha Priručnika je da zainteresiranim izbornim posmatračima političkih subjekata, udruženja građana i predstavnicima međunarodnih posmatrača omogućiti da se upoznaju sa postupkom akreditacije, kao uvjetom da bi pristupili i pratili rad organa za provođenje izbora, te biračkim i drugim mjestima čiji rad žele posmatrati. Nadalje, Priručnik sadrži najvažnije informacije o Općim izborima 2022. godine i dokumente, kao i upute za izborne posmatrače za njihov rad, pristup informacijama i rezultatima izbora.

Dakle, obavljanje dužnost izbornog posmatrača zahtijeva prethodne pripreme i edukaciju, jer za donošenje nepristrane i tačne ocjene o provedenim izborima je uvjet poznavanje izbornog procesa zemlje u kojoj se vrši posmatranje izbora.

¹ "Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22 i 51/22.

Centralna izborna komisija BiH ohrabruje političke subjekte, udruženja građana i međunarodne posmatrače da akreditiraju svoje predstavnike posmatranje izbora u Bosni i Hercegovini, jer su nepristrani, tačni i stručni izvještaji izbornih posmatrača važni i za Centralnu izbornu komisiju BiH, kako bi stručno i tehnički unapređivala aspekt izbora, odnosno Parlamentarnoj skupštini BiH dostavila i druge kvalitetne prijedloge posmatrača za unapređenje izbornog zakonodavstva.

Dr. Suad Arnautović, predsjednik

Sarajevo, august 2022. godine

SADRŽAJ

Uvodna riječ.....	3
-------------------	---

DIO I

INFORMACIJE O OPĆIM IZBORIMA 2022. GODINE

1.1 Raspisivanje i održavanje Općih izbora 2022. godine	8
1.2 Ovjereni politički subjekti za Opće izbore 2022. godine	8
1.3 Ovjera političkih subjekata i kandidatskih listi	8
1.4 Biračka mjesta	9
1.5 Označavanje biračkih mjesta	11
1.6 Izborni materijal	11
1.7 Birači	13
1.8 Izborni sistemi u Bosni i Hercegovini	14
1.9 Izborna administracija	15

DIO II.

IZBORNI POSMATRAČI

2.1 Akreditiranje, prava i dužnosti izbornih posmatrača	20
2.2. Odbacivanje ili odbijanje zahtjeva za akreditaciju	22
2.3 Pravila ponašanja posmatrača	22
2.4. Oduzimanje svojstva posmatrača	23
2.5 Posmatrači političkih subjekata	23
2.6 Posmatrači udruženja	32
2.7 Međunarodni posmatrači	36
2.8 Podnošenje zahtjeva za akreditaciju elektronskim putem (e-Izbore)	40
Izgleđ akreditacija izbornih posmatrača	43
2.9 Posmatrači u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine	44

DIO III.

POSMATRANJE IZBORA

3.1 Priprema i otvaranje biračkog mjesta	48
3.2 Pristup biračkom mjestu	48
3.3 Otvaranje biračkog mjesta	51

3.4	Procedura glasanja	56
1.	Identifikacija	56
2.	Potpisivanje izvoda iz Centralnog biračkog spiska	57
4.	Način glasanja	59
5.	Tajnost glasanja	64
6.	Pomoć drugog lica kod glasanja	64
7.	Ubacivanje glasačkih listića u glasačku kutiju	66
3.5	Zatvaranje biračkog mjesta	68
3.6	Procedura brojanja na biračkom mjestu	69
3.7	Primjedbe posmatrača	77
3.8	Zahtjevi za ponovno brojanje	78

DIO IV

PRILOZI

4.1	Kartografski prikaz izbornih jedinica	80
4.2	Broj upisanih birača u Centralni birački spisak po osnovnim izbornim jedinicama	86
4.3	Kontakti izbornih komisija osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini	91
4.4	Kodeks ponašanja za međunarodne posmatrače	98
4.5	Poglavlje 17 Izbornog zakona BiH - IZBORNI POSMATRAČI	101

DIO I.
INFORMACIJE
O OPĆIM IZBORIMA
2022. GODINE

1.1 Raspisivanje i održavanje Općih izbora 2022. godine

U skladu sa Odlukom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine od 04. 05. 2022. godine², Opći izbori u Bosni i Hercegovini 2022. godine, održat će se u nedelju 02. oktobra 2022. godine, a raspisani su za:

- Predsjedništvo Bosne i Hercegovine,
- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine,
- Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine,
- Narodnu skupštinu Republike Srpske,
- Predsjednika i potpredsjednika Republike Srpske i
- skupštine kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine.

1.2 Ovjereni politički subjekti za Opće izbore 2022. godine

Za učešće na Općim izborima 2022. godine, Centralna izborna komisija BiH je ovjerala ukupno 145 političkih subjekata³ i to: 90 političkih stranaka, 17 nezavisnih kandidata i 38 koalicija. Niti jedna lista nezavisnih kandidata nije prijavljena niti ovjerena za učešće na Općim izborima 2022. godine.

1.3 Ovjera političkih subjekata i kandidatskih listi

Politički subjekti koji imaju pravo učešća na izborima u Bosni i Hercegovini su:

- političke stranke (da bi učestvovala na izborima, politička stranka mora biti registrirana kod nadležnog organa u skladu sa zakonom, o čemu podnosi dokaz prilikom prijave za ovjeru uz prateću dokumentaciju),
- nezavisni kandidati (podnose prijavu za ovjeru sa imenom, prezimenom i ličnim podacima nezavisnog kandidata uz prateću dokumentaciju),
- koalicije (dvije ili više ovjerenih političkih stranaka koje žele formirati

² Odluka o raspisivanju i održavanju Općih izbora u Bosni i Hercegovini 2022. godine (“Službeni glasnik BiH”, broj 27/22).

³ Pregled ovjerenih političkih subjekata dostupan je na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH:

https://www.izbori.ba/Documents/Izbori_2022/pregled_ovjerenih_politickih_stranaka_i_nezavisnih_kandidata_za_ucesce_na_Opcim_izborima_2022.pdf

koaliciju podnose prijavu za ovjeru pod jednim nazivom koalicije uz prateću dokumentaciju), i

- liste nezavisnih kandidata (dva ili više ovjerenih nezavisnih kandidata mogu se udružiti i podnijeti jednu listu nezavisnih kandidata za ovjeru, uz prateću dokumentaciju).

Postupak ovjere političkih subjekata za učešće na izborima u Bosni i Hercegovini, kao i ovjere kandidatskih listi, propisan je odredbama Poglavlja 4 Izbornog zakona BiH i podzakonskim aktima⁴.

Nakon ovjere političkih subjekata za učešće na izborima, Centralna izborna komisija BiH ovjerava i kandidatske liste ovjerenih političkih stranaka i koalicija. Broj kandidata na kandidatskoj listi može biti veći za 5 kandidata od broja mandata koji se dodjeljuju, pri čemu je utvrđena zakonska obaveza o ravnopravnoj zastupljenosti kandidata muškog i ženskog pola na kandidatskim listama (najmanje 40% zastupljenosti jednog od spolova).

Kandidati manje zastupljenog spola raspoređuju se prema zakonom utvrđenom pravilu: od prava dva kandidata jedan je predstavnik manje zastupljenog spola, između prvih 5 kandidata najmanje 2 su predstavnici manje zastupljenog spola, između prvih 8 kandidata 3 kandidata su predstavnici manje zastupljenog pola itd.

Nakon ovjere redovnih kandidatskih listi, ovjerene političke stranke i koalicije podnose kompenzacijske kandidatske liste za dodjelu kompenzacijskih mandata u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH, Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i Narodnoj skupštini RS, koja sadrži samo imena kandidata koji se već nalaze na redovnim kandidatskim listama za isti izborni nivo.

1.4 Biračka mjesta

Glasanje se provodi na biračkim mjestima, koja određuje gradska/općinska izborna komisija najkasnije 65 dana prije dana izbora i biračkim mjestima u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH, koja određuje Centralna izborna komisija BiH najkasnije 50 dana prije dana održavanja izbora, ukoliko su ispunjeni organizaciono-tehnički uvjeti i ako je prijavljen dovoljan broj birača.

⁴ Pravilnik o prijavi u uvjetima za ovjeru političkih subjekata za učešće na Općim izborima 2022. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 27/22).

Vrste biračkih mjesta:⁵

Na nivou osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini (grad/općina) određuju se redovna biračka mjesta, biračka mjesta za glasanje u odsutnosti i biračka mjesta za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima, te formiraju mobilni i posebni mobilni timovi, ukoliko su ispunjeni uvjeti za njihovo formiranje.

Redovno biračko mjesto – biračko pravo ostvaruju birači koji glasaju za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta/boravišta.

Biračko mjesto za glasanje u odsustvu – biračko pravo ostvaruju raseljena lica kod kojih se osnovna izborna jedinica za koju glasaju razlikuje od osnovne izborne jedinice trenutnog boravišta.

Biračko mjesto za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima – biračko pravo mogu ostvariti: birači koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji, kao i redovni birač koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, a posjeduje važeći identifikacioni dokument iz člana 5.12 Izbornog zakona BiH i potvrdu o mjestu prebivališta, odnosno dokaz o entitetskom državljanstvu za glasanje u Brčko distriktu BiH.⁶

Mobilni timovi se angažiraju za glasanje birača koji su zbog bolesti, starosti ili invaliditeta vezani za svoje domove, kao i za birače koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove).

Posebni mobilni timovi se formiraju za glasanje birača koji su pozitivni na COVID-19 i/ili kojima je zbog sumnje na zarazu uzrokovanu virusom COVID-19 određena izolacija/samoizolacija.⁷

Za glasanje birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine za glasanje u u diplomatsko-konzularnim predstav-

⁵ Očekuje se da za Opće izbore 2022. godine budu utvrđene lokacije za oko 5.600 biračkih mjesta.

⁶ Član 2. Pravilnik o provođenju izbora u BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 27/22).

⁷ Pravilnik o provođenju izbora u BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 27/22)- Poglavlje III – Ostvarivanje biračkog prava birača zaraženih virusom COVID-19, primjenjuju se samo ukoliko Centralna izborna komisija BiH o tome donese posebnu odluku u skladu sa epidemiološkom situacijom u zemlji i mjerama nadležnih organa, o čemu će blagovremeno obavijestiti izbornu administraciju i sve učesnike izbornog procesa.

ništvima Bosne i Hercegovine, Centralna izborna komisija BiH donosi odluku o određivanju biračkih mjesta u DKP-ima BiH (biračko mjesto za glasanje u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH).

Tokom izbornog dana, biračka mjesta su otvorena od 07:00 do 19:00 sati.

1.5 Označavanje biračkih mjesta

Označavanje biračkih mjesta se vrši navođenjem koda općine (001-200); zatim oznake entiteta ili Brčko distrikta BiH (A – Federacija BiH, B – Republika Srpska i C – Brčko distrikt BiH); te navođenjem rednog broja biračkog mjesta (npr. 001-449 za redovna biračka mjesta, 501-599 za biračka mjesta za glasanje u odsutnosti i tri slova N (NNN) za biračka mjesta ovlaštena za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića. Npr: jedno od redovnih biračkih mjesta u Zenici biće označeno oznakom 093A005.

Biračka mjesta u DKP-ima BiH sadrže oznaku DKP-a BiH (međunarodnu oznaku države u kojoj se nalazi DKP) i redni broj biračkog mjesta (npr. biračko mjesto u DKP-u BiH u Austriji – A01)

1.6 Izborni materijal

Centralna izborna komisija BiH osigurava za biračka mjesta izborni materijal i to izborni materijal i neosjetljivi izborni materijal.

a) Osjetljivi izborni materijal

Centralna izborna komisija BiH dostavlja gradskoj/općinskoj izornoj komisiji najkasnije tri dana prije dana održavanja izbora, a čine ga:

1. glasački listići
2. obrasci iz člana 93. Pravilnika o provođenju izbora u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 27/22)
3. izvodi iz konačnog Centralnog biračkog spiska po biračkim mjestima (dostavljaju se najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora)
4. štambilj⁸.

⁸ Član 2. stav (1) tačka 31. Pravilnika o provođenju izbora u BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 27/22).

Važno: Štambilj kao pomoćno sredstvo pomoću kojeg se na glasačkom listiću stavlja otisak sa podacima koje propiše Centralna izborna komisija BiH, predstavlja novinu na Općim izborima 2022. godine. Otpakiranje, način rukovanja, pakiranje i čuvanje štambilja, predstavljaju radnje na koje se posmatračima sugerira obraćanje posebne pažnje.

b) Neosjetljivi izborni materijal

Centralna izborna komisija BiH dostavlja gradskoj/općinskoj izbornoj komisiji najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora, a čine ga:

1. kandidatske liste
2. dio potrošnog biračkog materijala (poster, glasačke kabine olovke i dr.).

Predaja izbornog materijala biračkom odboru

Gradska/općinska izborna komisija donosi plan predaje izbornog materijala biračkom odboru te će, prema ovom planu, dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta, dostaviti biračkom odboru izborni materijal na biračko mjesto. Birački odbor provjerava da li je izborni materijal kompletan i u ispravnom stanju i potpisuje prijem u Zapisnik.

Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za sigurnost biračkog materijala na biračkom mjestu od trenutka prijema materijala pa do završetka svih svojih dužnosti nakon zatvaranja biračkog mjesta, okončanja procesa brojanja i uručivanja biračkog materijala. Birački materijal se u noći prije otvaranja biračkog mjesta čuva u zaključanim prostorijama na lokaciji biračkog mjesta. Policija osigurava birački materijal u noći prije otvaranja biračkih mjesta na lokacijama biračkih mjesta.

Predsjednik i članovi biračkog odbora nakon primljenog materijala provjeravaju prostor predviđen za biračko mjesto, uređuju biračko mjesto i otklanjaju eventualne nedostatke (sve oznake koje upućuju na političke subjekte, vjerske simbole, druge oznake koje mogu imati diskriminacijsko obilježje).

1.7 Birači

Da bi osoba bila upisana u Centralni birački spisak, odnosno mogla ostvariti biračko pravo, neophodno je kumulativno ispunjenje sljedećih uvjeta:

- da je navršila 18 godina
- da ima državljanstvo Bosne i Hercegovine
- da ima prebivalište u Bosni i Hercegovini.

Birači u Bosni i Hercegovini pripadaju jednoj od sljedećih kategorija:

- redovni birači – glasaju na redovnim biračkim mjestima, osim ako su vezani za krevet ili su u ustanovama – u tom slučaju imaju pravo glasati putem mobilnog tima,
- birači koji glasaju u odsustvu – birači koji imaju status raseljene osobe i kod kojih se osnovna izborna jedinica za koju glasaju razlikuje od osnovne izborne jedinice trenutnog boravišta/prebivališta, a u kojoj glasaju na biračkim mjestima za glasanje u odsustvu,
- birači koji glasaju lično – birači koji imaju status raseljenog lica i kod kojih se osnovna izborna jedinica za koju glasaju i u kojoj glasaju na biračkom mjestu za glasanje lično, razlikuje od osnovne izborne jedinice trenutnog boravišta/prebivališta, i
- birači izvan BiH – izbjegla lica i lica koja privremeno žive izvan BiH, a koji nakon dostavljanja i potvrđivanja prijave, glasaju putem pošte ili na biračkim mjestima za lično glasanje u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH.

Na dan raspisivanja izbora i zaključivanja Centralnog biračkog spiska (03. 05. 2022. godine u 24.00 sata), ukupan broj upisanih birača iznosio je 3.371.487 birača⁹.

⁹ Odluka o zaključivanju Centralnog biračkog spiska sa stanjem na dan 03. 05. 2022. godine u 24:00 sata ("Službeni glasnik BiH", broj 27/22).

1.8 Izborni sistemi u Bosni i Hercegovini

U Bosni i Hercegovini se primjenjuju dva izborna sistema:

- većinski sistem (sistem proste većine) i
- sistem proporcionalne zastupljenosti.

Većinski sistem

Za većinski sistem (sistem proste većine) karakteristično je da pobjednik osvaja sve, a na općim izborima u BiH primjenjuje se prilikom izbora članova Predsjedništva BiH i predsjednika i potpredsjednika RS.

Sistem proporcionalne zastupljenosti

Na općim izborima u BiH, sistem proporcionalne zastupljenosti se primjenjuje prilikom izbora poslanika Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, Narodne skupštine RS i kantonalnih skupština u Federaciji BiH.

Da bi učestvovali u raspodjeli mandata, politički subjekti moraju osvojiti više od 3% od ukupnog broja važećih glasova u izornoj jedinici u kojoj se kandidiraju za određeni organ vlasti (izborni prag).

Mandati koje dobije lista političkog subjekta raspodjeljuju se kandidatima na kandidatskoj listi od kojih je svaki dobio najmanje 20% od ukupnog broja važećih glasova koje je dobila ta lista, od najvećeg do najmanjeg broja glasova. Preostali kandidati, koji nisu prešli navedeni prag od 20%, zadržavaju poziciju koju su imali na kandidatskoj listi, nezavisno o individualno osvojenom broju glasova na osnovu preferencija birača.

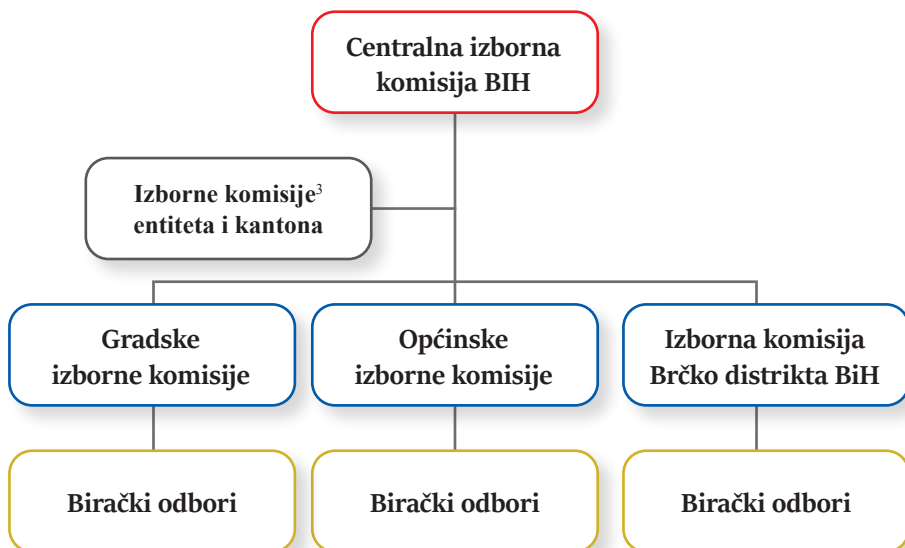
Prilikom izbora članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH i Narodne skupštine RS, odredbama Izbornog zakona BiH utvrđen je broj mandata koji se za ove organe vlasti dodjeljuje iz višečlanih izbornih jedinica, odnosno broj kompenzacionih mandata. Kompenzacioni mandati dodjeljuju se onim političkim subjektima koji su, u odnosu na postignute izborne rezultate, osvojili nesrazmjern broj redovnih mandata (ili nisu osvojili nijedan), a koji su prešli zakonom utvrđeni izborni prag od 3% u zbiru glasova u svim višečlanim izbornim jedinicama, primjenom Sainte-Laguë metode.

1.9 Izborna administracija

Nadležni organi za provođenje izbora u Bosni i Hercegovini su izborne komisije i birački odbori, odnosno:

- Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine
- gradske i općinske izborne komisije i Izborna komisija Brčko distrikta BiH (143 izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini)
- birački odbori
- ostale izborne komisije.¹⁰

Članovi izbornih komisija i biračkih odbora su lica sa odgovarajućom stručnošću i iskustvom u provođenju izbora, koja moraju biti nezavisni i nepristrani u svom radu, te pridržavati se Izbornog zakona BiH, drugih relevantnih zakona i podzakonskih akata, kao i Etičkog kodeksa organa za provođenje izbora u Bosni i Hercegovini.¹¹

Shema 1: Izborna administracija u Bosni i Hercegovini

¹⁰ Prema Izbornom zakonu Republike Srpske osnovana je Izborna komisija Republike Srpske, a na osnovu Zakona o osnivanju organa za provođenje izbora u Federaciji Bosne i Hercegovine predviđeno je osnivanje organa za provođenje izbora, ali do toga još uvijek nije došlo.

¹¹ "Službeni glasnik BiH", broj 67/21.

Centralna izborna komisija BiH je nezavisan organ koji podnosi izvještaj neposredno Parlamentarnoj skupštini i čija ovlaštenja iz nje proizilaze. Centralna izborna komisija BiH, između ostalog, koordinira, nadgleda i regulira rad svih izbornih komisija i biračkih odbora u skladu sa Izbornim zakonom BiH, podnosi godišnji izvještaj Parlamentarnoj skupštini BiH o provođenju izbora u BiH, te provodi i druge radnje utvrđene članom 2.9 Izbornog zakona BiH. Sastoji se od sedam članova: dva iz reda Hrvata, dva iz reda Bošnjaka, dva iz reda Srba i jedan iz reda ostalih. Predsjednik Centralne izborne komisije BiH bira se iz reda članova na mandatni period u trajanju od 21 mjesec na način propisan članom 2.6. Izbornog zakona BiH.

Gradska/općinska izborna komisija sastoji se od tri, pet ili sedam članova. Broj članova za svaku općinu utvrđuje Centralna izborna komisija BiH na osnovu broja birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska i veličinu općine. Općine u kojima je do 20.000 birača upisanih u izvod iz Centralnog biračkog spiska broje tri člana; općine u kojima je do 50.000 upisanih birača broje pet članova, a općine sa preko 50.000 upisanih birača broje sedam članova.

Općinska izborna komisija na području svoje općine nadležna je, između ostalog, za nadgledanje i kontrolu centra za birački spisak; određivanje biračkih mjesta, provođenje postupka imenovanja i obuke biračkih odbora, objedinjavanje rezultata izbora sa biračkih mjesta u općini i njihovu dostavu Centralnoj izbornoj komisiji BiH, te druge radnje iz člana 2.13 Izbornog zakona BiH.

U skladu sa Odlukom o broju članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, br. 27/22 i 44/22), sve izborne komisije broje ukupno 571 člana.

NACIONALNA STRUKTURA ČLANOVA GRADSKIH/OPĆINSKIH IZBORNIH KOMISIJA				
UKUPNO	BOŠNJACI	HRVATI	SRBI	OSTALI
571	219	108	217	27
SPOLNA STRUKTURA ČLANOVA GRADSKIH/OPĆINSKIH IZBORNIH KOMISIJA				
UKUPNO	MUŠKARCI		ŽENE	
571	295		276	

STAROSNA STRUKTURA ČLANOVA GRADSKIH/OPĆINSKIH IZBORNIH KOMISIJA				
UKUPNO	MLAĐI OD 30 GODINA	30-40 GODINA	40-50 GODINA	STARIJI OD 50 GODINA
571	293	114	101	63

Birački odbor sastoji se od tri člana (ukoliko je u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto upisano do 350 birača) ili pet članova (ukoliko je u izvodu iz Centralnog biračkog spiska za određeno biračko mjesto upisano više od 350 birača), od kojih je jedan predsjednik biračkog odbora. Predsjednik i članovi biračkog odbora imaju zamjenike. Predsjednik upravlja radom biračkog odbora i zajedno s članovima biračkog odbora odgovoran je za zakonitost rada na biračkom mjestu.

Mobilni tim sastoji se od tri člana, od kojih je jedan predsjednik. Predsjednik i članovi mobilnog tima imaju zamjenike. Broj mobilnih timova utvrđuje gradska/općinska izborna komisija rukovodeći se ukupnim brojem i prostornom raspoređenošću birača koji će glasati putem mobilnog tima.

Poseban mobilni tim u svom sastavu ima po mogućnosti najmanje jednog zdravstvenog radnika. Predsjednik ili najmanje jedan član ovog posebnog mobilnog tima mora biti opremljen specijalnom zaštitnom opremom, koja obavezno sadrži zaštitni kombinezon, masku, zaštitnu kapu, rukavice, adekvatnu zaštitu obuće i po mogućnosti, vizir.

DIO II.
IZBORNI POSMATRAČI

2.1 Akreditiranje, prava i dužnosti izbornih posmatrača

Predstavnici političkih subjekata (političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata) i udruženja građana, te međunarodnih posmatrača (u daljem tekstu: izborni posmatrači) mogu posmatrati sve izborne aktivnosti u Bosni i Hercegovini, pod uvjetom da se akreditiraju u skladu sa Izbornim zakonom BiH i podzakonskim aktima.¹²

Organi nadležni za akreditiranje posmatrača su:

- Centralna izborna komisija BiH i
- izborne komisije osnovnih izbornih jedinica (gradske/općinske izborne komisije i Izborna komisija Brčko distrikta BiH).

Akreditirani posmatrač može posmatrati:

- rad Centralne izborne komisije BiH
- rad gradske/općinske izborne komisije
- rad centra za birački spisak
- rad na biračkom mjestu
- rad Glavnog centra za brojanje
- rad u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH.

Prilikom podnošenja zahtjeva za akreditiranje organu nadležnom za akreditiranje politički subjekti, udruženja i međunarodni posmatrači se izjašnjavaju koje aktivnosti žele posmatrati.

Centralna izborna komisija BiH akreditira izborne posmatrače za posmatranje rada Centralne izborne komisije BiH, Glavnog centra za brojanje i biračkih mjesta u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH.

Zahtjev za akreditiranje posmatrača Centralnoj izbornoj komisiji BiH mogu dostaviti:

- politički subjekti
- udruženja¹³
- međunarodne organizacije¹⁴.

¹² Uputstvo o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih posmatrača u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 27/22).

¹³ **Udruženje** označava udruženje ili fondaciju osnovane u skladu sa zakonima o udruženjima i fondacijama.

¹⁴ **Međunarodna organizacija** označava međunarodnu vladinu i nevladinu organizaciju, stranu vladu.

Zahtjevi za akreditaciju izbornih posmatrača dostupni su na internet-stranici Centralne izborne komisije BiH <https://www.izbori.ba/Default.aspx?Lang=5&CategoryID=1181&PodmId=1206>

Izborne komisije osnovnih izbornih jedinica akreditiraju posmatrače političkih subjekata za posmatranje rada izborne komisije, centra za birački spisak, biračkih mjesta i drugih izbornih mjesta.

Izborni posmatrači mogu, također, posmatrati rad mobilnog i posebnog mobilnog tima. Izborne komisije su dužne sačiniti plan rada mobilnog tima, odnosno posebnog mobilnog tima, koji sadrži sastav, raspored rada i rutu kretanja mobilnog tima.

Važno: Akreditirani posmatrač koji želi posmatrati rad mobilnog tima ili posebnog mobilnog tima dužan je nadležnoj izbornoj komisiji uputiti zahtjev za dostavu plana rada mobilnog tima, odnosno posebnog mobilnog tima.

Izborne komisije dužne su omogućiti akreditiranim posmatračima posmatranje rada mobilnog tima, odnosno posebnog mobilnog tima na terenu. Izborne komisije, ako je potrebno, sačinjavaju i dopunu plana rada posebnog mobilnog tima, o čemu na prikladan način obavještavaju akreditirane posmatrače.

Posmatrač ne može biti lice:

- koje je kandidat na predstojećim izborima,
- čija je kandidatura na predstojećim izborima odbijena ili je ime tog lica naknadno skinuto s liste kandidata,
- kojem je Centralna izborna komisija BiH izrekla sankciju zabrane rada u biračkom odboru, u centru za birački spisak ili u izbornoj komisiji,
- kojeg je predložio politički subjekt koji nije ovjeren za učešće na izborima,
- koji je član biračkog odbora, i
- koja je u izvršnoj ili zakonodavnoj vlasti u izbornoj jedinici za nivo za koji se bira.

2.2. Odbacivanje ili odbijanje zahtjeva za akreditaciju

Centralna izborna komisija BiH i izborna komisija osnovne izborne jedinice odlukom će odbiti ili odbaciti zahtjev za izdavanje akreditacije ili akreditaciju posmatrača u sljedećim slučajevima:

- ako nije podnesen u rokovima koje je utvrdila Centralna izborna komisija BiH
- ako je dostavljena nekompletna dokumentacija
- ako zahtjev nije podnijela ovlaštena osoba
- ako je određena osoba već predložena, odnosno ako ju je već akreditirao drugi politički subjekt ili udruženje.

Posmatrač kojem je nadležna izborna komisija odbila zahtjev za izdavanje akreditacije može u roku od tri dana od dana prijema odluke podnijeti prigovor Centralnoj izbornoj komisiji BiH, koja je po podnesenom prigovoru dužna riješiti najkasnije u roku od sedam dana od dana prijema.

Na odluku kojom je Centralna izborna komisija BiH odbacila ili odbila zahtjev za akreditaciju, politički subjekt i udruženje imaju pravo podnijeti žalbu Apelacionom odjelu Suda BiH putem Centralne izborne komisije BiH u roku od dva dana od prijema odluke.

2.3 Pravila ponašanja posmatrača

Akreditirani posmatrač potpisuje Pravila ponašanja i izjavu o poštivanju tajnosti glasanja i dužan je pridržavati se sljedećih pravila ponašanja:

- da bude nepristran u vršenju svojih dužnostima
- da se ne miješa u izborni proces koji uključuje upis birača u Centralni birački spisak, proceduru na dan glasanja ili brojanja glasova, te da poštuje tajnost glasanja
- da ne pokušava vršiti bilo kakav utjecaj na lice u vezi s njegovim izborom biračkih opcija ili načinom na koji će označiti glasački listić
- da poštuje odredbe Izbornog zakona BiH.

2.4. Oduzimanje svojstva posmatrača

Organ za provođenje izbora oduzet će svojstvo akreditiranom posmatraču i udaljiti ga s mjesta posmatranja izbornih aktivnosti u toku posmatranja izbornog procesa ako:

- ometa izborne aktivnosti
- ne poštuje tajnost glasanja
- ne nosi službenu akreditaciju
- nosi oznake koje ga povezuju s određenim političkim subjektom.

2.5 Posmatrači političkih subjekata

Predstavnici ovjerenih političkih subjekata podnose Centralnoj izbornoj komisiji BiH zahtjev za akreditiranje izbornih posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije BiH, Glavnog centra za brojanje i biračkog mjesta određenog za glasanje u diplomatsko-konzularnom predstavništvu BiH (DKP BiH). Zahtjev za akreditiranje mora potpisati lice koje je u prijavi za ovjeru političkog subjekta navedeno kao lice ovlašteno za zastupanje i čiji je potpis deponiran kod Centralne izborne komisije BiH. Ako se zahtjev za akreditiranje podnosi izbornoj komisiji osnovne izborne jedinice, onda zahtjev za akreditiranje mora potpisati lice koje je u prijavi za ovjeru političkog subjekta navedeno kao lice ovlašteno za zastupanje i čiji je potpis deponiran kod Centralne izborne komisije BiH ili izborne komisije.

Predstavnici ovjerenih političkih subjekata mogu podnijeti zahtjev za akreditiranje posmatrača samo u osnovnim izbornim jedinicama za koje se kandidiraju i to za posmatranje rada izborne komisije, centra za birački spisak, biračkih mjesta i drugih utvrđenih mjesta.

Pravo akreditiranja za posmatranje izbornih radnji imaju politički subjekti koji se nalaze na listi političkih subjekata koju je utvrdila Centralna izborna komisija BiH po postupku koji se primjenjuje za predlaganje članova biračkih odbora.

Važno: Rok za podnošenje zahtjeva za akreditiranje posmatrača političkih subjekata za Opće izbore 2022. godine, traje od 06. 05. 2022. godine do 17. 09. 2022. godine.

Uz zahtjev za akreditiranje, politički subjekti dostavljaju popunjenu listu predloženih posmatrača koja sadrži:

- ime i prezime
- broj važeće lične karte
- jedinstveni matični broj posmatrača
- svojeručno popunjen obrazac pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja za svakog predloženog posmatrača (u prilogu zahtjeva).

Politički subjekti mogu predložiti za posmatrače samo osobe koje su punoljetne i koje su državljani BiH.

Broj posmatrača koje politički subjekti mogu akreditirati je neograničen, ali politički subjekt može imati samo jednog posmatrača u isto vrijeme na jednom izbornom mjestu.

Politički subjekti mogu posmatrati rad na biračkim mjestima za glasanje u odsustvu, te su dužni od Centralne izborne komisije BiH zatražiti informaciju o lokacijama ovih biračkih mjesta. Politički subjekti će kontaktirati izbornu komisiju osnovne izborne jedinice u kojoj se nalazi biračko mjesto za glasanje u odsustvu radi akreditiranja svojih posmatrača.

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

**ZAHTJEV ZA AKREDITIRANJE
PREDSTAVNIKA POLITIČKOG SUBJEKTA**

Za posmatranje izbornih aktivnosti izborne komisije, centra za birački spisak, biračkih mjesta i drugih izbornih mjesta

Politički subjekt _____
Naziv

Šifra političkog subjekta (koju je odredila CIK BiH) _____

za posmatranje u _____
Osnovna izborna jedinica

Navedite jezik i pismo na kojima želite da se vaše akreditacije štampaju: _____

Kontakt - adresa _____

Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj _____

E-mail _____

Potpis ovlaštenog lica
političkog subjekta

Datum _____

*Napomena: Zahtjev za akreditiranje posmatrača za posmatranje rada izborne komisije, centra za birački spisak i rada na biračkom mjestu i drugim izbornim mjestima predstavnici političkih subjekata podnose izornoj komisiji u osnovnoj izornoj jedinici unutar izborne jedinice za koju se kandidiraju.

**Napomena: Izborna komisija dužna je dostaviti listu akreditiranih posmatrača na sva biračka mjesta u osnovnoj izornoj jedinici na koju se zahtjev odnosi.

AP-1-PS

Slika 1. Obrazac zahtjeva za akreditiranje predstavnika političkog subjekta

LISTA PREDLOŽENIH POSMATRAČA POLITIČKOG SUBJEKTA

Za posmatranje izbornih aktivnosti izborne komisije, centra za birački spisak, biračkih mjesta i drugih izbornih mjesta

Politički subjekt _____ Naziv _____

prijavljuje sljedeće kandidate za akreditacije:

Redni broj	Prezime	Ime	Broj važeće lične karte	Jedinstveni matični broj
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

Imenovani posmatrači imat će pravo posmatranja aktivnosti izborne komisije, centra za birački spisak i biračkih mjesta i drugih mjesta za posmatranje izbornih aktivnosti.

**Potpis ovlaštenog lica
 političkog subjekta**

Datum _____

AP-1-PS

Slika 2. Obrazac liste predloženih posmatrača političkog subjekta

**ZAHTJEV ZA AKREDITIRANJE
 PREDSTAVNIKA POLITIČKOG SUBJEKTA**
 za posmatranje izbornih aktivnosti Centralne izborne komisije BiH,
 Glavnog centra za brojanje i rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Politički subjekt _____ Naziv _____

Šifra političkog subjekta (koju je odredila CIK BiH) _____

Za posmatranje (označite odgovarajući kvadratić):

- A) Rada Centralne izborne komisije BiH
- B) Rada Glavnog centra za brojanje
- C) Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Navedite jezik i pismo na kojima želite da se vaše akreditacije štampaju: _____

Kontakt - adresa _____

Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj _____

E-mail _____

 Potpis ovlaštenog lica
 političkog subjekta

Datum _____

*Napomena: Zahtjev za akreditiranje posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rada Glavnog centra za brojanje i diplomatsko-konzularnih predstavništava predstavnici političkih subjekata podnose Centralnoj izbornoj komisiji BiH, a zahtjevi za posmatranje izbora na biračkom mjestu u diplomatsko-konzularnim predstavništvima mogu se Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeti i posredstvom DKP – a BiH.

**Napomena: Politički subjekti su dužni da uz zahtjev za akreditiranje posmatrača podnesu pojedinačne liste posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rada Glavnog centra za brojanje i diplomatsko-konzularnih predstavništava. Politički subjekti dostavljaju liste posmatrača za svako biračko mjesto u diplomatsko-konzularnim predstavništvima u kojima žele posmatrati izbore.

***Napomena: Predstavnicima podnosioca zahtjeva bit će izdato onoliko akreditacija koliko ima potpisanih posmatrača naznačenih na listi predloženih posmatrača, a koji su potpisali obrazac pravila ponašanja i izjave o poštivanju tajnosti glasanja.

AP-2-PS

Slika 3. Obrazac zahtjeva za akreditiranje političkog subjekta za posmatranje izbornih aktivnosti CIK BiH, GCB-a i rada u DKP-u BiH

LISTA PREDLOŽENIH POSMATRAČA POLITIČKOG SUBJEKTA
za posmatranje rada Centralne izborne komisije BiH

Politički subjekt _____ Naziv _____

prijavljuje sljedeće kandidate za akreditacije:

Redni broj	Prezime	Ime	Broj važeće lične karte	Jedinstveni matični broj
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

Potpis ovlaštenog lica
političkog subjekta

Datum _____

AP-2-PS

Slika 4. Obrazac liste predloženih posmatrača za posmatranje rada CIK BiH

LISTA PREDLOŽENIH POSMATRAČA POLITIČKOG SUBJEKTA

za posmatranje rada Glavnog centra za brojanje

Politički subjekt _____ Naziv _____

prijavljuje sljedeće kandidate za akreditacije:

Redni broj	Prezime	Ime	Broj važeće lične karte	Jedinstveni matični broj
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

 Potpis ovlaštenog lica
 političkog subjekta

Datum _____

AP-2-PS

Slika 5. Obrazac liste predloženih posmatrača za posmatranje
rada Glavnog centra za brojanje

LISTA PREDLOŽENIH POSMATRAČA POLITIČKOG SUBJEKTA

za posmatranje rada na biračkom mjestu u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Politički subjekt _____
 Naziv _____

prijavljuje sljedeće kandidate za akreditacije za posmatranje izbora na biračkom mjestu u DKP – u BiH
 određenom za glasanje državljana BiH.

 Navesti naziv DKP-a BiH određenog za glasanje

Redni broj	Prezime	Ime	Broj važeće lične karte	Naziv države koja je izdala pasoš i broj pasoša	Jedinstveni matični broj
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					

 Potpis ovlaštenog lica
 političkog subjekta

Datum _____

AP-2-PS

Slika 6. Obrazac liste predloženih posmatrača za posmatranje rada
 na biračkom mjestu u DKP-u BiH

PRAVILA PONAŠANJA I IZJAVA O POŠTIVANJU TAJNOSTI GLASANJA

akreditiranog posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije BiH, izborne komisije, centra za birački spisak, biračkog mjesta, Glavnog centra za brojanje i drugih izbornih mjesta

Ime akreditiranog posmatrača

Naziv političkog subjekta, udruženja

PRAVILA PONAŠANJA

Ja, _____, kao akreditirani posmatrač, ovim izjavljujem:

- A) da ću biti nepristran u skladu s mojim dužnostima;
- B) da se neću miješati u izborni proces koji uključuje upis birača u Centralni birački spisak, proceduru na dan glasanja ili brojanja glasova i da ću poštivati tajnost glasanja;
- C) da neću pokušati vršiti bilo kakav uticaj na lice u vezi s njegovim izborom biračkih opcija ili načina na koji će označiti glasački listić;
- D) da ću poštivati odredbe Izbornog zakona BiH.
- E) Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad organa nadležnih za provođenje izbora utvrđenih Izbornim zakonom BiH u pisanoj formi koje se prilažu u zapisnik o radu organa nadležnog za provođenje izbora, na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnom organu.

Potpis akreditiranog posmatrača: _____

Datum: _____

AP-1-IP

Slika 7. Obrazac Pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja

2.6 Posmatrači udruženja

Predstavnici udruženja podnose Centralnoj izbornoj komisiji BiH zahtjev za akreditiranje posmatrača za posmatranje rada svih izbornih aktivnosti. Zahtjevi za akreditiranje posmatrača udruženja moraju biti podneseni u roku od 06. 05. 2022. godine do 17. 09. 2022. godine.

Udruženje ne može biti akreditirano ako ga je osnovao ili ga sponzorira politički subjekt ili je uključeno u bilo kakve aktivnosti u ime ovjerenih političkih subjekata. Predstavnik udruženja na zahtjevu za izdavanje akreditacije potpisuje izjavu (koja je dio zahtjeva) da ga nije osnovao niti ga sponzorira politički subjekt, u skladu s članom 17.4 stav (1) tačka 1) Izbornog zakona BiH.

U zahtjevu za akreditiranje udruženje navodi:

- izborne aktivnosti koje želi posmatrati,
- kontakt-podatke (adresu, broj telefona, broj faksa i e-mail),
- izborne jedinice u kojima želi posmatrati izborne aktivnosti,
- broj posmatrača i
- razloge zbog kojih žele posmatrati izborni proces;

te dostavlja sljedeće priloge:

- listu imena predloženih posmatrača, koja sadrži ime i prezime, broj važeće lične karte i jedinstveni matični broj posmatrača
- izvod o upisu udruženja u registar udruženja kod nadležnog organa, koji ne može biti stariji od 60 dana
- obrazac pravila ponašanja i izjavu o poštivanju tajnosti glasanja.

Udruženje podnosi poseban zahtjev za svaku osnovnu izbornu jedinicu u kojoj želi posmatrati izborne aktivnosti.

Lista akreditiranih posmatrača udruženja koje je Centralna izborna komisija BiH akreditirala dostavlja se svim izbornim komisijama u kojima su udruženja akreditirana. Izborne komisije dostavljaju listu akreditiranih posmatrača na sva biračka mjesta u osnovnoj izbornoj jedinici na koju se zahtjev odnosi.

ZAHTEJEV ZA AKREDITIRANJE UDRUŽENJA

Naziv udruženja _____

Kontakt - adresa _____

Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj _____

E-mail _____

Za posmatranje (označiti odgovarajući kvadratić – priložiti poseban obrazac za svaku osnovnu izbornu jedinicu u kojoj namjeravate posmatrati izborne aktivnosti):

- A) Rada Centralne izborne komisije BiH
- B) Rada izborne komisije
Osnovna izborna jedinica _____
Broj posmatrača _____
- C) Rada centra za birački spisak
Osnovna izborna jedinica _____
Broj posmatrača _____
- D) Rada na biračkom mjestu
Osnovna izborna jedinica _____
Broj posmatrača _____
- E) Rada Glavnog centra za brojanje
Broj posmatrača _____
- F) Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Navedite razloge zbog kojih želite posmatrati izborni proces: _____

Navedite jezik i pismo na kojima želite da se vaše akreditacije štampaju: _____

Svojim potpisom potvrđujem da udruženje pod navedenim nazivom nije osnovano, sponzorirano, niti obavlja bilo kakvu aktivnost u korist političkog subjekta i da će se pridržavati odredbi Izbornog zakona BiH.

Ime i prezime predsjednika udruženja _____

Potpis _____

Datum _____

*Napomena: Udruženja su dužna uz zahtjev za akreditiranje dostaviti liste posmatrača na biračkim mjestima za svaku izbornu jedinicu posebno.

**Napomena: Predstavnik udruženja preuzet će akreditacije nakon prezentiranja pojedinačnih potpisanih obrazaca pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja posmatrača službeniku izborne komisije koji je odgovoran za osiguravanje akreditacija. Službenik izborne komisije neće zadržati potpisane obrasce pravila ponašanja i izjave o poštivanju tajnosti glasanja posmatrača. Službenik izborne komisije provjerit će da li je tu organizaciju akreditirala Centralna izborna komisija BiH. Predstavnicima udruženja bit će izdato onoliko akreditacija koliko ima potpisanih obrazaca izjava i taj broj ne smije preći broj posmatrača koji je udruženje naznačilo na ovom obrascu i koji se nalazi na spisku akreditiranih udruženja Centralne izborne komisije BiH.

AP-1-UG

Slika 8. Obrazac zahtjeva za akreditiranje predstavnika udruženja

LISTA PREDLOŽENIH POSMATRAČA UDRUŽENJA

Udruženje _____ Naziv _____

prijavljuje sljedeće kandidate za akreditacije:

Redni broj	Prezime	Ime	Broj važeće lične karte	Jedinstveni matični broj
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

Centralna izborna komisija BiH sačinjava listu s imenima akreditiranih posmatrača koja se nalazi u prilogu odluke o akreditiranju udruženja i čini njen sastavni dio, koja se dostavlja svim izbornim komisijama osnovnih izbornih jedinica u kojima su udruženja akreditirana.

Potpis predsjednika udruženja

Datum _____

Slika 9. Obrazac liste predloženih posmatrača udruženja

PRAVILA PONAŠANJA I IZJAVA O POŠTIVANJU TAJNOSTI GLASANJA

akreditiranog posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije BiH, izborne komisije, centra za birački spisak, biračkog mjesta, Glavnog centra za brojanje i drugih izbornih mjesta

Ime akreditiranog posmatrača

Naziv političkog subjekta, udruženja

PRAVILA PONAŠANJA

Ja, _____, kao akreditirani posmatrač, ovim izjavljujem:

- A) da ću biti nepristran u skladu s mojim dužnostima;
- B) da se neću miješati u izborni proces koji uključuje upis birača u Centralni birački spisak, proceduru na dan glasanja ili brojanja glasova i da ću poštivati tajnost glasanja;
- C) da neću pokušati vršiti bilo kakav uticaj na lice u vezi s njegovim izborom biračkih opcija ili načina na koji će označiti glasački listić;
- D) da ću poštivati odredbe Izbornog zakona BiH.
- E) Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad organa nadležnih za provođenje izbora utvrđenih Izbornim zakonom BiH u pisanoj formi koje se prilažu u zapisnik o radu organa nadležnog za provođenje izbora, na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnom organu.

Potpis akreditiranog posmatrača: _____

Datum: _____

AP-1-IP

Slika 10. Obrazac Pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja

2.7 Međunarodni posmatrači

Predstavnici međunarodnih posmatrača podnose zahtjev za posmatranje izbornih aktivnosti u Bosni i Hercegovini, Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 06. 05. 2022. godine do 25. 09. 2022. godine, odnosno izuzetno do 01. 10. 2022. godine.

Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditaciju predstavnicima međunarodnih posmatrača za posmatranje bilo koje izborne aktivnosti. Međunarodni posmatrači preuzimaju akreditacije u Centralnoj izbornoj komisiji BiH, Ulica Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo.

Međunarodni posmatrači mogu imati neograničen broj akreditiranih posmatrača. Broj posmatrača koje međunarodni posmatrači mogu imati u isto vrijeme na jednom izbornom mjestu nije ograničen, ali ne smije utjecati na regularnost izbornog procesa.

Međunarodni posmatrač ima pravo na svako mjesto na kojem posmatra izbornu aktivnost sa sobom uvesti i prevodioca.

U zahtjevu za akreditiranje predstavnik međunarodnih posmatrača navodi:

- izborne aktivnosti koje želi posmatrati
- kontakt-podatke
- izjavu da međunarodna organizacija ne obavlja bilo kakvu aktivnost u ime političkog subjekta;
te dostavlja sljedeće priloge:
 - listu imena predloženih posmatrača koja sadrži ime i prezime, naziv države koja je izdala pasoš i broj pasoša
 - akt koji je potpisala ovlaštena osoba u kojem navode razloge zbog kojih su zainteresirani da posmatraju izborni proces u BiH
 - obrazac pravila ponašanja i izjavu o poštovanju tajnosti glasanja.

ZAHTEJEV ZA AKREDITIRANJE MEĐUNARODNOG POSMATRAČA

Naziv međunarodne organizacije/ime i prezime _____

Kontakt - adresa _____

Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj _____

E-mail _____

Posmatrači ove organizacije prijavljuju se za posmatranje:

(Označite odgovarajući kvadratić pored naziva izborne aktivnosti koju namjeravate posmatrati)

A) Rada Centralne izborne komisije BiH	☐
B) Rada izborne komisije	☐
C) Rada centra za birački spisak	☐
D) Rada na biračkom mjestu	☐
E) Rada Glavnog centra za brojanje	☐
F) Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima	☐

Navesti naziv DKP-a BiH određenog za glasanje

Svojim potpisom potvrđujem da međunarodna organizacija pod navedenim nazivom ne obavlja bilo kakvu aktivnost u ime političkog subjekta i da će se pridržavati odredbi Izbornog zakona BiH.

Potpis predstavnika međunarodnih posmatrača

Datum

Predstavnik međunarodnih posmatrača preuzet će akreditacije nakon prezentiranja pojedinačno potpisanih obrazaca pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja od ovlaštenog lica Centralne izborne komisije BiH koje je odgovorno za osiguravanje akreditacija. Predstavicima međunarodnih posmatrača bit će izdato onoliko akreditacija koliko ima potpisanih obrazaca pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja i taj broj ne smije preći broj posmatrača naznačenih na listi predloženih međunarodnih posmatrača. Lista predloženih međunarodnih posmatrača bit će sastavni dio ovog zahtjeva, koju treba popuniti prilikom podnošenja ovog zahtjeva Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

AP-1-MP

Slika 11. Obrazac zahtjeva za akreditiranje međunarodnog posmatrača

LISTA PREDLOŽENIH MEĐUNARODNIH POSMATRAČA

Naziv međunarodne organizacije

prijavljuju sljedeće kandidate za akreditacije:

Redni broj	Prezime	Ime	Broj važeće lične karte	Naziv države koja je izdala pasoš i broj pasoša	Jedinstveni matični broj
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					
13.					
14.					
15.					
16.					
17.					
18.					
19.					
20.					

 Potpis predstavnika
 međunarodnih posmatrača

Datum _____

Slika 12. Obrazac liste predloženih međunarodnih posmatrača

PRAVILA PONAŠANJA I IZJAVA O POŠTIVANJU TAJNOSTI GLASANJA

akreditiranog posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije BiH, izborne komisije, centra za birački spisak, biračkog mjesta, Glavnog centra za brojanje i drugih izbornih mjesta

Ime akreditiranog posmatrača

Naziv međunarodne organizacije

PRAVILA PONAŠANJA

Ja, _____, kao akreditirani posmatrač, ovim izjavljujem:

- A) da ću biti nepristran u skladu s mojim dužnostima;
- B) da se neću miješati u izborni proces koji uključuje upis birača u Centralni birački spisak, proceduru na dan glasanja ili brojanja glasova i da ću poštivati tajnost glasanja;
- C) da neću pokušati vršiti bilo kakav uticaj na lice u vezi s njegovim izborom biračkih opcija ili načina na koji će označiti glasački listić;
- D) da ću poštivati odredbe Izbornog zakona BiH.
- E) Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad organa nadležnih za provođenje izbora utvrđenih Izbornim zakonom BiH u pisanoj formi koje se prilažu u zapisnik o radu organa nadležnog za provođenje izbora, na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnom organu.

Potpis akreditiranog posmatrača: _____

Datum: _____

2.8 Podnošenje zahtjeva za akreditaciju elektronskim putem (e-Izbori)

Zahtjev za akreditaciju izbornih posmatrača može se izvršiti i elektronskim putem. Prijavom na portala e-Izbori (<https://eizbori.izbori.ba>), politički subjekti, udruženja i međunarodne organizacije mogu pristupiti aplikaciji za akreditaciju posmatrača.

Po prijavi na aplikaciju otvara se forma za unos podataka (Slika 1). Potrebno je upisati osnovne podatke, izabrati izborne aktivnosti koje se žele posmatrati, odabrati jezik za izradu akreditacije i preuzeti (download) potrebne dokumente. Obrazac "Zahtjev" se štampa iz same aplikacije klikom na dugme "Štampaj zahtjev", te se ovjeri i skenira, a zatim se dostavlja u elektronskoj formi (Slika 2). Kada unesene podatke potvrdi Centralna izborna komisija BiH ili gradska/općinska izborna komisija, u tom trenutku su zaključani odnosno nepromjenjivi (Slika 3), i podnosilac zahtjeva dobija e-mail obavijest da može nastaviti sa unosom podataka posmatrača. Lista posmatrača se otvara na novom tabu "Podaci o posmatračima" (Slika 4). Unos podataka o posmatraču podrazumijeva osnovne podatke i izborne aktivnosti koje se žele posmatrati, u okviru već dostavljenog izjašnjenja na Zahtjevu (Slika 5). Nakon unosa svih posmatrača, postupak elektronske akreditacije je završen, te je u Centralnoj izornoj komisija BiH ili gradskoj/općinskoj izornoj komisiji (u zavisnosti ko vrši akreditaciju posmatrača i vrsti izbornih posmatrača) potrebno preuzeti akreditacije, te se prilažu Pravila ponašanja i izjave o poštivanju tajnosti glasanja koje su potpisali posmatrači.

e-Posmatrači Bosna i Hercegovina

Zahtjev za akreditiranje udruga građana/međunarodnih organizacija/političkih subjekata

Zahtjev za akreditaciju ne ispunjava uslove
Nedostaju dokumenti. Uvjerenje o registraciji. Zahtjev za akreditaciju.

Podaci o udruženju/organizaciji/političkom subjektu

Vrsta organizacije
 Udruženje građana Međunarodna organizacija Politički subjekt

Naziv

Kontakt - adresa

Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj Email

Prislobite uvjerenje o registraciji udruženja/međunarodne organizacije
 UČITAJ DOKUMENT

Prislobite zahtjev za akreditiranje, oblikovan potpisanim dokumentom
 UČITAJ DOKUMENT
 Dokument je obavezan

Posmatrači udruženja/organizacije prijavljuju se za posmatranje (Obavezno odgovarajući kvadratić pored naziva izborne aktivnosti koju namjeravaju posmatrati)

A) Rada Centralne izborne komisije BiH
 B) Rada izborne komisije
 C) Rada centra za brojanje i popis
 D) Rada na biračkom mjestu
 E) Rada Glavnog centra za brojanje
 F) Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Jezik za štampu akreditacija
 Bosanski Hrvatski Srpski

Navedite razloge zbog kojih želite posmatrati izborni proces

© Copyright CK BiH. Sva prava pridržana

Slika 1.

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
REDSIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

ZAHTEJ ZA AKREDITIRANJE PREDSTAVNIKA POLITIČKOG SUBJEKTA

za posmatranje izbornih aktivnosti Centralne izborne komisije BiH, Glavnog centra za brojanje i rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

1.	Naziv političkog subjekta	STRANKA ZA IZBORE
2.	Kontakt-adresa	SALIHA SALIHOVICA10/III
3.	Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj	033-333-333
4.	Email	gg@gg.ba
5.	Jezik za štampu akreditacija	B

Prijava za posmatranje		
A)	Rada Centralne izborne komisije BiH	DA
E)	Rada Glavnog centra za brojanje	DA
F)	Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima	DA

Potpis ovlaštenog lica političkog subjekta	Potpis	Datum
--	--------	-------

*Napomena: Zahtjev za akreditiranje posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rada Glavnog centra za brojanje i diplomatsko-konzularnih predstavništava predstavnici političkih subjekata podnose Centralnoj izbornoj komisiji BiH, a zahtjevi za posmatranje izbora na biračkom mjestu u diplomatsko-konzularnim predstavništvima mogu se Centralnoj izbornoj komisiji BiH podnijeti i posredstvom DKP – a BiH.

**Napomena: Politički subjekti su dužni da uz zahtjev za akreditiranje posmatrača podnesu pojedinačne liste posmatrača za posmatranje rada Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rada Glavnog centra za brojanje i diplomatsko-konzularnih predstavništava. Politički subjekti dostavljaju liste posmatrača za svako biračko mjesto u diplomatsko-konzularnim predstavništvima u kojima žele posmatrati izbore.

***Napomena: Predstavnicima podnosioca zahtjeva bit će izdato onoliko akreditacija koliko ima potpisanih posmatrača naznačenih na listi predložene posmatrača, a koji su potpisali obrazac pravila ponašanja i izjave o poštivanju tajnosti glasanja.

Slika 2.

Zahtjev za akreditiranje udruga građana/međunarodnih organizacija/političkih subjekata

Zahtjev za akreditaciju ispunjava uslove
Unos posmatrača je omogućen

Podaci o udruženju/organizaciji/političkom subjektu

Vrsta organizacije
 Udruženje građana Međunarodna organizacija Politički subjekt

Naziv
 STRANKA ZA IZBORE

Kontakt - adresa
 SALIHA SALIHOVIĆA10/III

Broj telefona / faksa, uključujući i pozivni broj
 033-333-333

Email
 gg@gg.ba

Posmatrač udruženja/organizacije prijavljuje se za posmatranje: (Označite odgovarajući kvadratić pored naziva izborne aktivnosti koju namjerava obaviti posmatrač)

- A) Rada Centralne izborne komisije BiH
- B) Rada izborne komisije
- C) Rada centra za biralički sistem
- D) Rada na biraličkim mjestu
- E) Rada Glavnog centra za brojanje
- F) Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Jezik za štampanje akreditacija
 Bosanski Hrvatski Srpski

Navedite razloge zbog kojih biste posmatrali izborni proces

Podaci o posmatračima

1. Priložite vjerenje o registraciji udruženja/međunarodne organizacije
 Uloži dokument

2. Priložite zahtjev za akreditiranje, skeniran potpisan dokument
 Uloži dokument

Zahtjev za akreditaciju (537,73 KB) 9.8.2022 13:32:11

© Copyright CIK BiH. Sva prava pridržana

Slika 3.

Zahtjev za akreditiranje udruga građana/međunarodnih organizacija/političkih subjekata

Zahtjev za akreditaciju ispunjava uslove
Unos posmatrača je omogućen

Podaci o udruženju/organizaciji/političkom subjektu

Podaci o posmatračima

Unesi novog posmatrača

Excel Export Pretraga

	Ime	Prezime	JMBG	Br.LK	Jezik	Odobren	Kandidat	Dipli	Štampan
	ime	Prezime	1224567890123	02975440	B	☐	☐	☒	☐

1 od 1 strana (1 item)

© Copyright CIK BiH. Sva prava pridržana

Slika 4.

Novi posmatrač

Prezime
Prezime

Ime
ime

Broj važeće lične karte
02975A40

JMB
1234567890123

Jezik za štampanje akreditacija
 Bosanski
 Hrvatski
 Srpski

A) Rada Centralne izborne komisije BiH
 B) Rada izborne komisije

Opštine
136-CENTAR SARAJEVO

Naziv

Nema podataka

E) Rada Glavnog centra za brojanje
 F) Rada u diplomatsko-konzularnim predstavništvima

Razlog odbijanja

Zatvori Snimi podatke

Slika 5.

Izgled akreditacija izbornih posmatrača

1. Posmatrači političkih subjekata

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO	БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
Ime: IME	PS-	0811
Prezime: PREZIME		
Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. 8782734-22		
Datum: 10.08.2022		
Ovjerava: _____		MP

Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

2. Posmatrači udruženja građana

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
Ime: IME	PU-	542	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.
Prezime: PREZIME			
Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. 3556-22			
Datum: 10.08.2022			
Ovjerava: _____	MP		

3. Međunarodni posmatrači

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
Ime: IME	MP-	156	Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštovat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.
Prezime: PREZIME			
Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. 8435/22			
Datum: 10.08.2022			
Ovjerava: _____	MP		

2.9 Posmatrači u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine

Predstavnici političkih subjekata i udruženja podnose zahtjev za akreditiranje posmatrača za posmatranje izbora na biračkom mjestu određenom za glasanje državljana Bosne i Hercegovine u DKP-u Centralnoj izbornoj komisiji BiH, neposredno ili posredstvom DKP-a BiH. Zahtjevi za akreditiranje posmatrača u diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH moraju biti podneseni u roku od 06. 05. 2022. godine do 17. 09. 2022. godine.

Akreditirani posmatrači preuzimaju akreditacije u Centralnoj izbornoj komisiji

BiH ili u DKP-u BiH određenom za glasanje.

U zahtjevu za akreditiranje se navode:

- izborne aktivnosti koje se žele posmatrati
- kontakt-podaci
- naziv DKP-a BiH;

te dostavljaju sljedeći prilozi:

- listu imena predloženih posmatrača koja sadrži ime i prezime, broj važeće lične karte, naziv države koja je izdala pasoš, broj pasoša i jedinstveni matični broj
- obrazac pravila ponašanja i izjava o poštivanju tajnosti glasanja.

Centralna izborna komisija BiH i izborne komisije osnovnih izbornih jedinica zadržavaju originalni primjerak obrasca Pravila ponašanja i izjave o poštivanju tajnosti glasanja.

Posmatrač je tokom posmatranja izbornih aktivnosti dužan nositi akreditaciju.

DIO III.
POSMATRANJE IZBORA

Najveći broj akreditiranih posmatrača u Bosni i Hercegovini posmatra rad biračkog mjesta, te se u nastavku pojašnjavaju pravila ponašanja na biračkom mjestu.

3.1 Priprema i otvaranje biračkog mjesta

S obzirom na to da birački odbor obavlja pripremne radnje za otvaranje biračkog mjesta u periodu od 6,00 do 7,00 sati i izborni posmatrač bi u isto vrijeme trebao doći na biračko mjesto koje želi posmatrati.

Kako bi sebi olakšao postupak posmatranja rada biračkog mjesta, izborni posmatrač bi trebao obavezno pripremiti:

- svoju akreditaciju
- ličnu kartu ili drugi važeći identifikacioni dokument
- priručnik za izborne posmatrače
- hemijsku olovku
- hranu i piće (nikako alkohol).

3.2 Pristup biračkom mjestu

Nakon dolaska na biračko mjesto, posmatrač je dužan:

1. Pokazati lični identifikacioni dokument predsjedniku biračkog odbora. Prilikom dolaska u sjedište organa za provođenje izbora (Centralna izborna komisija BiH ili gradska/općinska izborna komisija), centar za birački spisak ili Glavni centar za brojanje, biračko mjesto u DKP-u BiH, posmatrač je dužan pokazati identifikacioni dokument ovlaštenom licu organa za provođenje izbora (Centralna izborna komisija BiH, gradska/općinska izborna komisija ili birački odbor).
2. Predsjednik biračkog odbora ili ovlašteno lice organa provođenje izbora provjeriće identifikacioni dokument s fotografijom posmatrača, kako bi nakon utvrđenog identiteta izbornog posmatrača utvrdili da se ime izbornog posmatrača nalazi na akreditaciji.
3. Predsjednik biračkog odbora ili ovlašteno lice zapisat će ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao i njegov broj akreditacije u Zapisnik o

radu biračkog odbora (ZARBO), odnosno drugu evidenciju koja se vodi u u sjedištu organa za provođenje izbora, evidentirajući vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio prostorije, kako bi se broj posmatrača ograničio na jednog posmatrača istog političkog subjekta ili udruženja u isto vrijeme na jednom biračkom mjestu, odnosno u sjedištu organa za provođenje izbora. Posmatrači političkog subjekta u Glavnom centru za brojanje imaju pravo osigurati da njihovi posmatrači istovremeno posmatraju sve aktivnosti koje se odvijaju u Glavnom centru za brojanje na način da jedan posmatrač može posmatrati jednu aktivnost u skladu sa odredbama Pravilnika o radu i organizaciji rada i utvrđivanja rezultata glasanja u Glavnom centru za brojanje za Opće izbore 2022. godine.

4. Predsjednik biračkog odbora ili ovlašteno lice zadržat će identifikacioni dokument posmatrača do trenutka kada posmatrač napušta biračko mjesto (sjedište organa za provođenje izbora). Kada posmatrač napušta biračko mjesto (sjedište organa za provođenje izbora), dužan je obavijestiti predsjednika biračkog odbora ili ovlašteno lice o napuštanju prostorija, nakon čega će mu biti vraćen identifikacioni dokument. Prilikom napuštanja mjesta posmatranja, posmatrač zadržava akreditaciju.

Važno:

- Ukoliko posmatrate rad biračkog mjesta, preporučujemo da budete na biračkom mjestu na izborni dan u periodu od 06:00 do 7,00 sati.
- Predstavite se i upoznajte s predsjednikom biračkog odbora.
- Istaknite vidljivo akreditaciju.
- Ne nosite oznake koje vas povezuju s određenim političkim subjektom.

Svi članovi biračkog odbora moraju doći na biračko mjesto najmanje sat vremena prije početka otvaranja biračkog mjesta. U tom periodu samo članovi biračkog odbora i akreditirani posmatrači mogu biti prisutni na biračkom mjestu. Prije otvaranja biračkog mjesta birački odbor određuje mjesto za svaku glasačku kabinu na način da se otvor glasačke kabine okrene prema članovima biračkog odbora i posmatračima, i da bude dovoljno udaljena od članova biračkog odbora, posmatrača ili birača koji se identifikuje,

kako se ne bi povrijedila tajnost glasanja birača dok glasa.

Birački odbor na biračkim mjestima na kojima nije omogućen pristup licima iz člana 21. stav (5) Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini (fizički nesposoban birač i birač koji dođe do biračkog mjesta, ali zbog fizičkih prepreka i neprilagođenog prostora njegovoj invalidnosti ne može ući u prostor za glasanje) određuje posebno mjesto i postavlja glasačku kabinu ispred biračkog mjesta za ovu kategoriju birača.

Prije početka glasanja predsjednik, odnosno članovi biračkog odbora:

- ispisuju sve neophodne podatke na kovertu, odnosno pakete;
- predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje broj birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska;
- ručno broje primljene glasačke listiće za svaki izborni nivo i predsjednik u Obrazac za brojno stanje upisuje ukupan broj primljenih glasačkih listića;
- pokazuju praznu glasačku kutiju, nakon čega na nju stavljaju plastične pečate;
- predsjednik u Obrazac za brojno stanje upisuje serijske brojeve pečata glasačke kutije;
- postavljaju zapečaćenu glasačku kutiju na mjesto gdje je svi prisutni mogu vidjeti;
- na vidnom mjestu objavljuju spisak članova biračkog odbora sa naznakom političkog subjekta koji ih je nominirao;
- predsjednik upisuje u Zapisnik vrijeme otvaranja biračkog mjesta;
- predsjednik provjerava posmatračev identifikacioni dokument s fotografijom, koji zadržava do momenta kada posmatrač napušta biračko mjesto, utvrđuje da li se ime posmatrača nalazi na akreditaciji i u Zapisnik upisuje ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao, broj njegove akreditacije, vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio biračko mjesto i
- predsjednik upućuje posmatrače na mjesto gdje mogu sjesti i posma-

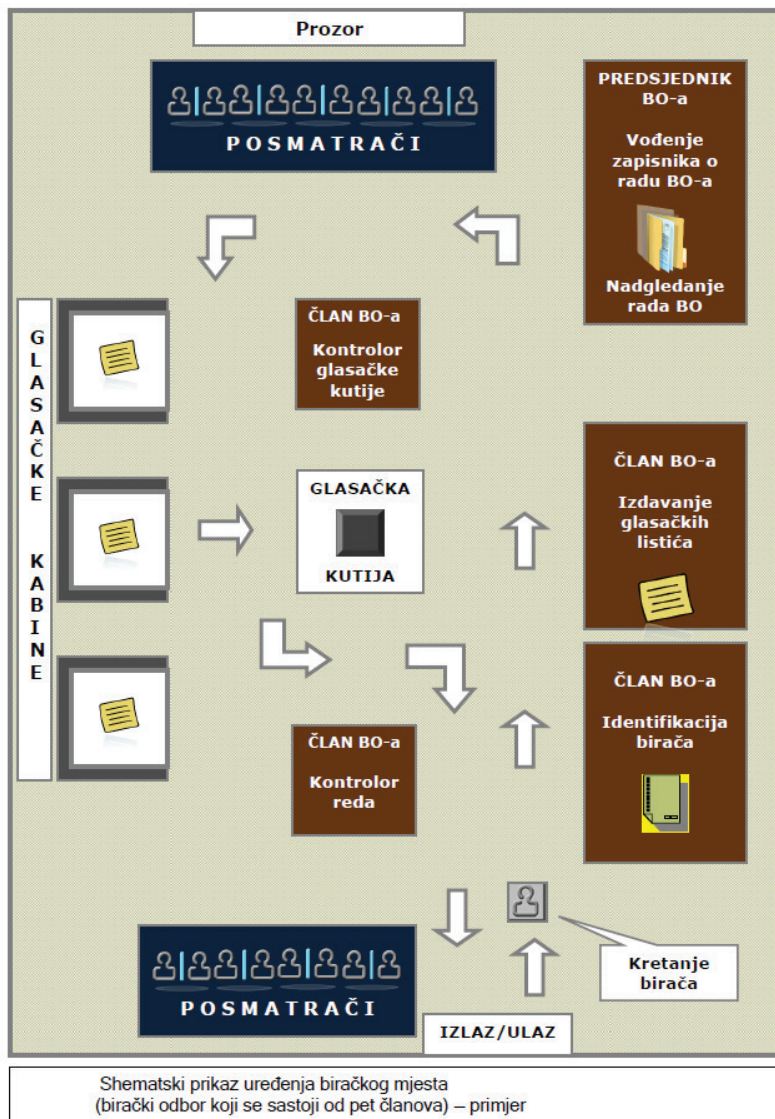
trati izborne aktivnosti, te ih upozorava da se ne mogu miješati u izborni proces niti gledati u glasačku kabinu, ali da mogu postavljati pitanja u vezi s izbornim procesom i stavljati mišljenja ili primjedbe na izborni proces u Zapisnik o radu ili ih predati u pisanoj formi, uz obavezan potpis.

Posmatračima se sugerira da pažljivo isprate svaku od naprijed navedenih aktivnosti biračkog odbora prije otvaranja biračkog mjesta, te da svaku primjedbu na neizvršenje, odnosno nepravilno izvršenje bilo koje od aktivnosti, obavezno unesu u Zapisnik o radu biračkog odbora (Obrazac Z6) ili da svoje primjedbe predaju u pisanoj formi, uz obavezan potpis.

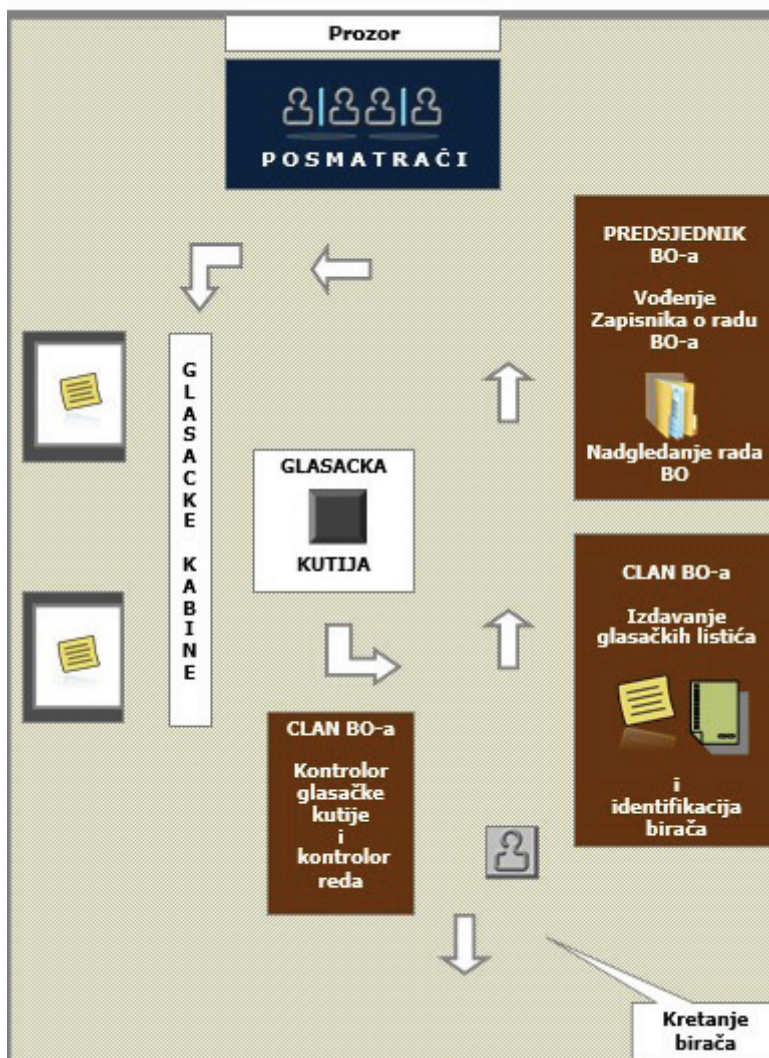
3.3 Otvaranje biračkog mjesta

Biračko mjesto počinje s radom u 07,00 sati, a zatvara se u 19,00 sati. Ako biračko mjesto iz opravdanih razloga nije otvoreno na vrijeme ili je došlo do prekida rada, a kašnjenje ili prekid rada je trajao do tri sata, glasanje na tom biračkom mjestu može se produžiti za onoliko vremena koliko je trajalo kašnjenje, odnosno prekid rada, o čemu odlučuje predsjednik biračkog odbora.

Važno: Ako je kašnjenje ili prekid rada trajao duže od tri sata, o dužini vremena za koje se glasanje produžava odlučuje gradska/općinska izborna komisija. Predsjednik biračkog odbora je dužan u najkraćem roku obavijestiti gradsku/općinsku izbornu komisiju o razlogu zbog kojeg je došlo do kašnjenja u otvaranju biračkog mjesta ili do prekida rada na biračkom mjestu.

Slika 14. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od pet članova) – primjer

Slika 15. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od tri člana) – primjer

Predsjednik upravlja radom biračkog odbora i zajedno s članovima biračkog odbora je odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu; on održava integritet procesa i red i mir na biračkom mjestu i njegovoj okolini; popunjava sve potrebne obrasce; osigurava da na biračkom mjestu i njegovoj okolini ne bude oružja ili opasnih predmeta; pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasanja; rješava sva pitanja koja se odnose na identifikaciju i pravo glasa birača i evidentira u zapisnik vrijeme i okolnosti svih iznimnih događaja na biračkom mjestu, na način da na svaki prigovor upisan u zapisnik napiše da li je prigovor opravdan ili ne i da li je nešto po tom prigovoru poduzeto.

On određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora (zaduženja za kontrolu reda, kontrolu kutije, identifikaciju, izdavanje listića).

Važno: Nakon dolaska na biračko mjesto:

- Izaberite svoje mjesto u prostoriji tako da ne remetite izborni proces, s tim da možete vidjeti tok cijele izborne procedure.
- Ne ometajte izborne aktivnosti.
- Ne koristite mobilne telefone, a u slučaju hitnih situacija telefoni bi trebali ostati uključeni (silent mode, odnosno isključeni svi tonovi).
- Poštujte tajnost glasanja.

Prilikom otvaranja biračkog mjesta posmatrač bi trebao obratiti pažnju da li je birački odbor obavio sljedeće aktivnosti:

- Da li svi članovi biračkog odbora nose službenu legitimaciju-akreditaciju člana, odnosno zamjenika člana biračkog odbora sa jasno naznačenom dužnošću koju obavljaju;
- Da li je birački odbor odredio mjesto za svaku glasačku kabinu na način da se otvor glasačke kabine okrene prema članovima biračkog odbora i posmatračima, te da bude dovoljno udaljena od članova biračkog odbora, posmatrača ili birača koji se identificiraju kako se ne bi povrijedila tajnost glasanja birača dok glasa:
- upisao svoja imena u Zapisnik o radu biračkog odbora (ZARBO)**
- ispisao sve neophodne podatke na kovertu, odnosno pakete**
- upisao u Obrazac za brojno stanje broj birača koji su upisani u Izvod iz Centralnog biračkog spiska za dato biračko mjesto**
- prije brojanja glasačkih listića utvrdio da li su glasački listići u originalnom pakiranju**
- ručno prebrojao primljene glasačke listiće za svaki izborni nivo i u Obrazac za brojno stanje upisao ukupan broj primljenih glasačkih listića**
- pokazao praznu glasačku kutiju, nakon čega je na nju stavio plastični pečat**
- upisao u Obrazac za brojno stanje serijske brojeve pečata glasačke kutije**
- postavio zapečaćenu glasačku kutiju na mjesto gdje je svi prisutni mogu vidjeti**
- na vidnom mjestu objavio spisak članova biračkog odbora sa naznakom političkog subjekta koji ih je nominirao**
- upisao u Zapisnik o radu biračkog odbora vrijeme otvaranja biračkog mjesta.**

Važno: Ukoliko neka od naprijed navedenih aktivnosti nije izvršena ili je nepravilno izvršena, posmatraču se sugerira da svaku svoju primjedbu obavezno unesu u Zapisnik o radu biračkog odbora (Obrazac Z6) ili da svoje primjedbe predaju u pisanoj formi, uz obavezan potpis.

3.4 Procedura glasanja

Prilikom dolaska na biračko mjesto birač postupa prema sljedećoj proceduri:

1. Identifikacija

Nakon ulaska na biračko mjesto birač odlazi sa svojim važećim identifikacijskim dokumentom do člana biračkog odbora zaduženog za identifikaciju, kako bi bio utvrđen identitet birača.

Dokumenti za utvrđivanje identiteta birača su važeća lična karta, vozačka dozvola i pasoš, koje je izdala Bosna i Hercegovina.

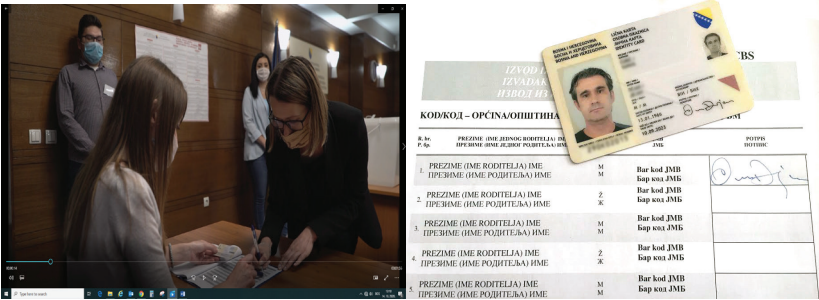

Slika 16. Važeći identifikacioni dokumenti

2. Potpisivanje izvoda iz Centralnog biračkog spiska

Nakon što se utvrdi identitet, birač se potpisuje u izvod iz Centralnog biračkog spiska za dato biračko mjesto identično kako se potpisao u ličnim dokumentima.

Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju birača i/ili izdavanje glasačkih listića ima dužnost i odgovornost upozoriti svakog birača da njegov potpis na izvodu iz Centralnog biračkog spiska mora odgovarati potpisu na identifikacionom dokumentu koji predočava članu biračkog odbora radi identifikacije.

Slika 17. Potpisivanje u Izvod iz Centralnog biračkog spiska

VAŽNO: Zabranjeno je glasno čitanje imena i prezimena birača, što predstavlja novinu u odnosu na ranije izborne cikluse. Navedeno predstavlja uvažavanje jedne od preporuka OEBS/ODIHR-a sa ciljem sprečavanja vršenja pritiska na birače.

Posmatraču koji uoči da se na biračkom mjestu krši navedena zabrana sugerira se da u Zapisnik o radu biračkog odbora unese navedenu primjedbu, po mogućnosti navodeći broj slučajeva u kojima je došlo do navedene povrede pravila procesa.

Kršenje navedene obaveze i odgovornosti člana biračkog odbora, kao i svaku drugu vrstu nepravilnosti koju uoči posmatrač, potrebno je u formi primjedbe obavezno unijeti u Zapisnik o radu biračkog odbora ili predati u pisanoj formi, uz obavezan potpis.

3. Izdavanje glasačkih listića

Kada birač bude identificiran i potpiše se u izvod iz Centralnog biračkog spiska, član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića, na svaki glasački listić, na prednjoj stranici ispod teksta “Uputstvo za glasanje“ u donjem lijevom uglu stavlja otisak štambilja biračkog mjesta potpisuje se pored štambilja, zatim mu izdaje glasačke listiće i odmah upućuje birača prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina kako bi popunio glasačke listiće.

VAŽNO: Radnja stavljanja otiska štambilja uz potpis člana biračkog odbora zaduženog za izdavanje glasačkog listića, na naprijed navedeni način na svakom glasačkom listiću je od izuzetne važnosti i predstavlja novinu u provođenju izbora. Neizvršavanje, odnosno nepravilno izvršavanje navedene radnje predstavlja veoma ozbiljno kršenje izbornih pravila na biračkom mjestu, te se posmatraču najsnažnije sugerira da odmah o navedenom propustu upozori predsjednika biračkog odbora, kako bi propust odmah bio otklonjen. Ukoliko predsjednik biračkog odbora odbija postupiti na propisani način, odnosno osigurati obavezno stavljanje otiska štambilja uz potpis člana biračkog odbora zaduženog za izdavanje glasačkog listića, posmatrač obavezno unosi primjedbu o navedenom u Zapisnik o radu biračkog odbora ili u pisanoj formi uz obavezan potpis. Također, posmatraču se sugerira da o navedenom hitno i bez odlaganja obavijesti izbornu komisiju osnovne izborne jedinice na kojoj se nalazi navedeno biračko mjesto i Centralnu izbornu komisiju BiH na tel. 033/251-300 ili e-mail kontakt@izbori.ba.

Svaki birač dobija po četiri glasačka listića (sa otisnutim štambiljem i potpisom člana biračkog odbora zaduženog za izdavanje glasačkih listića), i to u:

- Federaciji BiH – glasački listić za člana Predsjedništva BiH, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH, Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH i skupštinu kantona;

- Republici Srpskoj – glasački listić za člana Predsjedništva BiH, Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH, Narodnu skupštinu Republike Srpske i predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske.

Birači u Brčko distriktu BiH dobijaju kombinaciju glasačkih listića u zavisnosti od odabranog entitetskog državljanstva.

4. Način glasanja

Na Općim izborima 2022. godine, pravilno se glasa tako što birač upisuje isključivo plavom hemijskom olovkom X u kvadratić i to na sljedeći način:

Glasački listić za izbor

- člana Predsjedništva BiH

- predsjednika i potpredsjednike RS

će biti važeći ako:

- birač označi kvadratić ispred imena samo jednog kandidata
- osim pravilnog označavanja kandidata, glasački listić, mora imati važeći sigurnosni element (vodeni žig) i mora sadržavati otisak štambilja na propisanom mjestu uz potpis člana biračkog odbora zaduženog za izdavanje glasačkih listića.

701	702
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - BOŠNJAČKI ČLAN ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - БОШЊАЧКИ ЧЛАН	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - HRVATSKI ČLAN ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - ХРВАТСКИ ЧЛАН
<p>PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANICI! ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!</p>	<p>PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANICI! ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!</p>
☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Коалиција ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☒ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Коалиција ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Коалиција ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Коалиција ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Политичка странка	☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Коалиција ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Коалиција ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Политичка партија ☐ Име - Презиме - Политичка странка ☐ Име - Презиме - Политичка странка
<p>КРАЈ ЛИСТЕ. KRAJ LISTE.</p>	<p>КРАЈ ЛИСТЕ. KRAJ LISTE.</p>

Slika 18. Izgled pravilno popunjenog glasačkog listića za izbor člana Predsjedništva BiH (za glasače iz Federacije BiH)

Glasački listić za izbor poslanika u:

- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH
 - Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH
 - Narodnu skupštinu Republike Srpske
 - skupštine kantona
- će biti važeći ako:

- birač označi kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili koalicije, ili liste nezavisnih kandidata, ili imena jednog nezavisnog kandidata

**ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6**

406

**ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE IZBORNA JEDINICA 6**

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ!

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ!

☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☐ ЛИСТА НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ ☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	КРАЈ ЛИСТЕ. КРАЈ ЛИСТЕ.
☐ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ	☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ	

- бирач označi kvadratić pored imena jednog ili više kandidata unutar liste samo jedne odabrane političke stranke ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata

**ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6**
**ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE IZBORNA JEDINICA 6**

406

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ!

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!

☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☐ STRANKA 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ KANDIDAT 2 ☒ KANDIDAT 3 ☒ KANDIDAT 4 ☒ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT 6 ☐ KANDIDAT 7 ☒ KANDIDAT	☐ LISTA NEZAVISNIH KANDIDATA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT 5 ☐ KANDIDAT 6 ☐ KANDIDAT 7 ☐ KANDIDAT
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ ☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT
☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT 4 ☐ KANDIDAT	КРАЈ LISTE. КРАЈ LISTE.
☐ NEZAVISNI KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT	
☐ STRANKA 1 ☐ KANDIDAT 2 ☐ KANDIDAT 3 ☐ KANDIDAT	☐ STRANKA 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ	

- birač označi kvadratić pored naziva samo jedne političke stranke, ili jedne koalicije, ili jedne liste nezavisnih kandidata, i označi jednog ili više kandidata unutar te odabrane političke stranke, ili koalicije ili liste nezavisnih kandidata

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6

406

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ!

ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИ!

☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☒ КАНДИДАТ 3 ☒ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☒ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☒ КАНДИДАТ	☐ ЛИСТА НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☐ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ ☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	
☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☐ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☐ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ	☐ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	КРАЈ ЛИСТЕ. КРАЈ ЛИСТЕ.

*Slika 19, 20. i 21. Izgled pravilno popunjenog glasačkog listića za
Predstavnički dom Parlamenta FBiH*

VAŽNO: Osim pravilnog označavanja na glasačkom listiću, glasački listić, mora imati važeći sigurnosni element (vodeni žig) i mora sadržavati otisak štambilja na propisanom mjestu uz potpis člana biračkog odbora zaduženog za izdavanje glasačkih listića.

5. Tajnost glasanja

U glasačkoj kabini u isto vrijeme smije se nalaziti samo jedno lice, osim ako se radi o biračima koji su slijepi, nepismeni ili fizički nesposobni.

Ispunjavanje glasačkog listića je tajno, a glasanje lično.

Nakon popunjavanja glasačkih listića birač ih presavijene ubacuje u glasačku kutiju da bi se zaštitila tajnost glasanja.

Predsjednik i članovi biračkog odbora dužni su osigurati tajnost glasanja i onemogućiti da neko lice glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili da ponovno glasa.

VAŽNO: Zabranjeno je tzv. porodično glasanje. U slučaju navedenog, posmatraču se sugerira da primjedbu o tome obavezno unese u Zapisnik o radu biračkog odbora, po mogućnosti uz navođenje broja zabilježenih slučajeva porodičnog glasanja, odnosno da primjedbu dostavi u pisanoj formi uz obavezan potpis.

6. Pomoć drugog lica kod glasanja

Analizirajući izborni proces zaključeno je da u značajnom broju slučajeva dolazi do zloupotrebe instituta pomoći drugog lica i to na način da se pomoć drugog lica pruža licu koje na to nema pravo u skladu sa Izbornim zakonom BiH, kao i da jedna osoba pruža pomoć većem broju lica, što je također u suprotnosti sa Izbornim zakonom BiH.

Kako bi se navedene zloupotrebe spriječile, te kako bi se uveo sistem kontrole pomoći drugog lica, Centralna izborna komisija BiH je članom 21. Pravilnika o provođenju izbora¹⁵ propisala obavezu dokazivanja potrebe za pružanjem pomoći drugog lica, kao i izgled i sadržaj PDL obrasca.

Prilikom glasanja birač koji je slijep, nepismen ili fizički nesposoban ima pravo koristiti pomoć drugog lica kojeg on izabere i uz odobrenje predsjednika biračkog odbora.

¹⁵ "Službeni glasnik BiH", broj 27/22.

Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju u dio predviđen za potpis upisuje broj identifikacionog dokumenta birača koji glasa, a slijep je, nepismen ili fizički nesposoban i birača koji mu pomaže, pored njegovog potpisa.

Predsjednik biračkog odbora vodi evidenciju o situacijama u kojima se koristi pomoć drugog lica na PDL obrascu.

Dokaz za slijepo i fizički nesposobno lice je rješenje ili uvjerenje/potvrda nadležne ustanove, instituta ili komisije o utvrđenom invaliditetu ili tjelesnom oštećenju, nalaz medicinske ustanove kojom je izvršena procjena invalidnosti ili tjelesnog oštećenja i članska iskaznica saveza ili udruge registrirane za pomoć ovoj kategoriji lica. Izuzetno predsjednik biračkog odbora može bez dokaza odobriti pomoć drugog lica biraču koji očigledno nije u mogućnosti izvršiti glasanje bez ove pomoći, a zbog svoje nesposobnosti.

Dokaz za nepismeno lice je oznaka "XX" na putnoj ispravi, ukoliko je identifikacija birača izvršena pomoću putne isprave, odnosno nepopunjena rubrika za potpis ukoliko je identifikacija izvršena ličnom kartom.

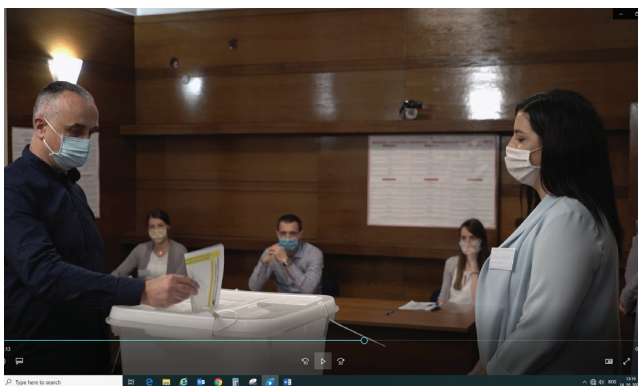
Fizički nesposoban birač je i onaj birač koji dođe do biračkog mjesta, ali zbog fizičkih prepreka i neprilagođenosti prostora njegovoj invalidnosti ne može ući. Za ovu kategoriju birača uređuje se posebno mjesto sa glasačkom kabinom, ispred biračkog mjesta, a koje je pogodno za ovu kategoriju birača. Drugo lice koje taj birač izabere donosi važeći identifikacioni dokument fizički nesposobnog birača na biračko mjesto i izjavljuje da birač ne može ući na biračko mjesto. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju provjerava da li je ime fizički nesposobnog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska. Ako je ime tog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska, predsjednik biračkog odbora unosi podatke u evidenciju i odobrava procedure, a zatim član biračkog odbora odlazi prema fizički nesposobnom biraču, sa Zapisnikom o radu biračkog odbora ZARBO, glasačkim listićima, olovkom i kovertom. Član biračkog odbora upisuje ime i lične podatke fizički nesposobnog birača s brojem identifikacionog dokumenta. Fizički nesposobni birač potpisuje se pored tih podataka i popunjava glasačke listiće koje stavlja u predviđenu kovertu. Lice koje je fizički nesposoban birač izabrao odnosi kovertu s glasačkim listićima do glasačke kutije, otvara je i stavlja glasačke listiće u nju. Član biračkog odbora u dio predviđen

za potpis, pored imena fizički nesposobnog birača upisuje broj identifikacionog dokumenta tog birača. Lice koje pomaže fizički nesposobnom biraču upisuje svoje ime štampanim slovima pokraj imena fizički nesposobnog birača u izvod iz Centralnog biračkog spiska i potpisuje se.¹⁶

VAŽNO: U slučaju kršenja naprijed propisanih procedura za pružanje pomoći drugog lica, posmatraču se sugerira da primjedbu o tome unese u Zapisnik o radu biračkog odbora po mogućnosti navodeći broj zabilježenih slučajeva kršenja, odnosno da navedenu primjedbu dostavi u pisanoj formi uz obavezan potpis.

7. Ubacivanje glasačkih listića u glasačku kutiju

Nakon popunjavanja glasačkih listića birač ih presavijene ubacuje u kutiju jedan po jedan.

Slika 22. Ubacivanje glasačkih listića u glasačku kutiju

Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće, te osigurava da se samo glasački listići presavijeni jedan po jedan ubacuju u kutiju da bi se zaštitila tajnost glasa.

Izborni posmatrač bi tokom glasanja trebao obratiti posebnu pažnju na sljedeće aktivnosti biračkog odbora:

¹⁶ Član 21. Pravilnika o provođenju izbora ("Službeni glasnik BiH", broj 27/22).

- da li se pravilno vrši identifikacija birača i njihovo evidentiranje u Izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
- da li prilikom izdavanja glasačkog listića član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića na svaki glasački listić, na prednjoj stranici ispod teksta “Uputstvo za glasanje“, u donjem lijevom uglu stavlja otisak štambilja biračkog mjesta i potpisuje se pored štambilja; da li se poštuje tajnost glasanja, tj. da li se u glasačkoj kabini nalazi samo jedno lice;
- da li se poštuje zabrana glasanja jednog lica umjesto drugog pod njegovim imenom, odnosno zabrana višestrukog glasanja;
- da li birački odbor vodi računa da nijedno lice ne ometa birača koji ispunjava glasačke listiće, traži od njega informacije o tome za koga želi glasati, za koga glasa ili za koga je glasao, sprečava ili pokušava spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava;
- da li je bilo prekida u glasanju i ako jest, da li je o tome obaviještena općinska/gradska izborna komisija, na način kako je to propisano;
- da li su od predsjednika biračkog odbora izuzimani glasački listići za potrebe posebnog mobilnog tima za glasanje u uvjetima COVID-19, ukoliko je formiran mobilni tim i da li je ta situacija propisno evidentirana;
- da li predsjednik i članovi biračkog odbora obavljaju svoje dužnosti na način kako je to propisano.

3,5 Zatvaranje biračkog mjesta

Biračko mjesto se zatvara u 19,00 sati, ukoliko nije bilo kašnjenja prilikom otvaranja biračkog mjesta.

Predsjednik biračkog odbora objavljuje 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta svim prisutnim, unutar i ispred biračkog mjesta, vrijeme zatvaranja biračkog mjesta.

Nadalje, predsjednik biračkog odbora određuje jednog člana biračkog odbora da u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta stane na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedno lice ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta. Član biračkog odbora zatvara vrata odmah nakon što posljednji birač iz reda glasa.

Nakon toga, predsjednik upisuje u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II. vrijeme zatvaranja biračkog mjesta i zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom trakom i potpisuje je.

Prilikom zatvaranja biračkog mjesta predsjednik u Zapisnik evidentira prisutne akreditirane posmatrače u dijelu Z8 Zapisnika.

Prilikom zatvaranja biračkog mjesta posmatrač bi trebao obratiti pažnju na sljedeće aktivnosti biračkog odbora:

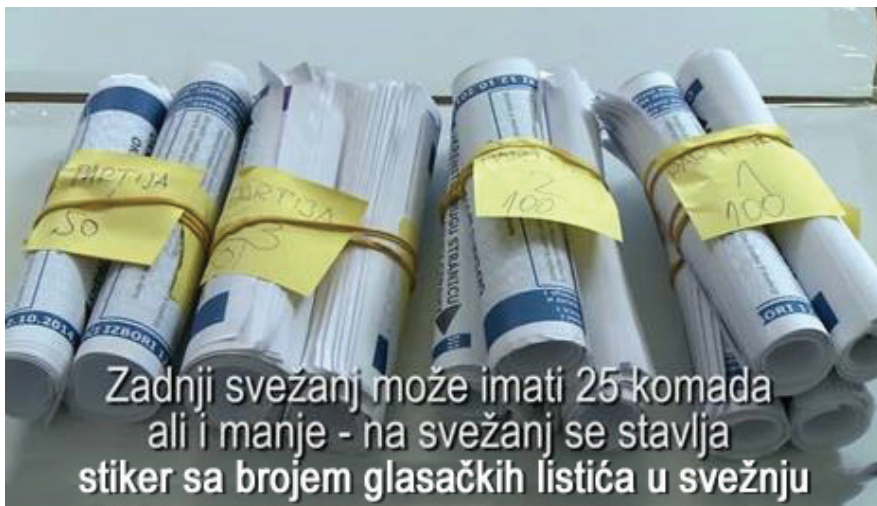
- da li je biračima koji su u redu za glasanje u trenutku zatvaranja biračkog mjesta odobreno da glasaju;
- da li je predsjednik biračkog odbora prilikom zatvaranja biračkog mjesta evidentirao prisutne akreditirane posmatrače na način kako je to propisano;
- da li je predsjednik biračkog odbora nakon zatvaranja biračkog mjesta evidentirao sve podatke u Obrascu za brojno stanje isključivo crvenom hemijskom olovkom.

VAŽNO: Posmatrač treba biti prisutan na biračkom mjestu sve do završetka prebrojavanja glasova, popunjavanja i potpisivanja zapisnika i obrazaca za rezultate.

3.6 Procedura brojanja na biračkom mjestu

Nakon zatvaranja biračkog mjesta posmatrač treba obratiti pažnju na sljedeće aktivnosti biračkog odbora:

- da li je utvrđen broj neiskorištenih glasačkih listića i upakiran u providnu veću zaštitnu vreću;
- da li je utvrđen broj glasača koji su glasali na tom biračkom mjestu, ručno brojeći broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska i da li su navedeni podaci evidentirani u Obrascu za brojno stanje;
- da li je formirana velika radna površina za brojanje glasačkih listića iz glasačke kutije;
- da li je sadržaj glasačke kutije kompletno istresen na radnu površinu i da li je pokazano da je glasačka kutija prazna;
- da li su razvrstani glasački listići po nivoima;
- da li se svaki glasački listić koji se broji, pokazuje posmatračima;
- da li su glasački listići s nivoima koji se ne broje stavljeni u vreću i zadržani na radnoj površini;
- da li se glasački listići broje u timovima po dvoje (dvostrukim brojanjem) po 25 snopova i da li je tačno utvrđen broj glasova koje su osvojili politički subjekti
- da li su uklonjene sve plave hemijske olovke koje su korištene za glasanje.

Za izborne nivoe (Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH, Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH, Narodna skupština Republike Srpske i skupštine kantona), gdje se vrši brojanje glasova u sistemu poluotvorene liste nakon utvrđenih rezultata po političkim subjektima, vrši se prebrojavanje glasova koje su pojedinačno osvojili kandidati unutar liste, te bi posmatrač trebao obratiti pažnju na sljedeće:

- da li se brojanje u timovima vrši od po četiri člana, od čega jedan član tima čita, drugi član tima kontrolira čitanje, a dva člana tog tima bilježe podatke u pomoćni obrazac za glasove po kandidatima;
- da li je predsjednik biračkog odbora nakon završenog ciklusa prebrojavanja rezultate brojanja upisao isključivo crvenom hemijskom olovkom u obrasce;
- da li je birački odbor nakon završenog ciklusa prebrojavanja upakirao materijal prema shemi pakiranja u vreće i stavio pečat, a rezultate brojanja upisao u obrasce
- da li je obrasce (žuta kopija) s rezultatima brojanja; izložio na biračkom mjestu.

Prilikom prebrojavanja glasačkih listića crvena hemijska olovka može biti samo kod članova tima koji bilježe podatke u pomoćni obrazac i predsjednika za evidentiranje podataka u obrasce.

Svako biračko mjesto posjeduje obrasce u koje izborni posmatrači mogu prepisati rezultate sa žutih kopija.

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (REDOVNO BIRAČKO MJESTO)	NAZIV OPĆINE: ILIDŽA	BROJ BIRAČKOG MJESTA: 131 A016
PREČAT 1 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 3 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
DIO I: PRUŽE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
1. Broj birača na svaki iz Centalnog biranog spiskaz/popisak/čuvno biranjel	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
2. Broj primljenih glasovačkih listića	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
DIO II: TOKOM GLASANJA/IZBORNOG GLASOVANJA	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
3. Broj nevaljano primljenih / izvanst. glasovačkih listića	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
4. Sveukupian broj primljenih gl. listića (redak 2 + redak 3)	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
DIO III: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
5. Broj osoba na svaki iz Centalnog biranog spiskaz/popisak/čuvno biranjel	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
6. Broj upisanih glasovačkih listića (redak 2)	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
7. Broj IZDANIH glasovačkih listića (redak 5 + redak 6)	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
8. Broj NEIZDANIH glasovačkih listića (redak broj 6)	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
9. UKUPAN BROJ ZADUŽENIH GL. LISTIĆA (redak 7 + redak 8)	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4
10. TEST TAČNOSTI/TOČNOSTI: redak 9 + redak 4; ako nisu isti, upisati nultu.	PREČAT 2 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 7 2 4 0 BA 3 6 2 7 1 4	PREČAT 4 Serijfski broj plastičnog pečata BA 3 1 8 4 7 2 6 A 3 2 0 0 4

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

POTPIS	IME (ISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
<i>[Signature]</i>	AVIDA BEŠOVIĆ	<i>[Signature]</i>
PREDSIEDNIK	ČLAN 3	IME (ISKANIM SLOVIMA)
ČLAN 1	ČLAN 4	AVIDA BEŠOVIĆ
ČLAN 2		MUSTAFA LAKOVIĆ

Slika 23. Primjer pravilno popunjenog Obrasca za brojno stanje (BS)

OPĆI IZBORI 12.10.2014. GODINE

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ВЕЋИНСКИ ГЛАС) | ZR / ЗР

NAZIV OPĆINE NAZIV OPIŠTINE	TRAVNIK	SIFRA OPĆINE ШИФРА ОПИШТИНЕ	091A	SIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА	091A006
--------------------------------	---------	--------------------------------	------	--	---------

ZBIR / ZBROJ GLASOVA ЗБИР ГЛАСОВА	Kandidat Кандидат	Politička stranka, koalicija ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, коалиција или независни кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова				
Ukupan broj popisa na izdaju iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje) 1) Укупан број пописа на издаву из Централног бирачког списка (ред 5 из Образац за бројно стање)	KANDIDAT 1	PARTIJA 1	0	1	0	0	
260	KANDIDAT 2	PARTIJA 2	0	0	2	8	
2) Број гласачких листица у гласачкој кутији 260	KANDIDAT 3	PARTIJA 3	0	0	8	0	
3) Тест тачности / тоčnosti red / redak 1 = red / redak 2; ако нису исти упути разлику Тест тачности red 1 = red 2; ако нису исти уписати разлику 0	KANDIDAT 4	PARTIJA 4	0	0	3	4	
A) Неважећи неозначени гласачки листици A) Неважећи неозначени гласачки листици 17							
B) Неважећи остали гласачки листици B) Неважећи остали гласачки листици 1							
C) Укупан број неважећих гласачких листица (red / redak A + red / redak B) C) Укупан број неважећих гласачких листица (red A + red B) 18							
D) Укупан број важећих гласова D) Укупан број важећих гласова 242							
E) Укупан број свих гласачких листица (red / redak C + red / redak D) E) Укупан број свих гласачких листица (red C + red D) 260							
F) Тест тачности / тоčnosti red / redak E = red / redak 2; ако нису исти упути разлику F) Тест тачности red E = red 2; ако нису исти уписати разлику 0							
Serijski broj računa za zaštitnu vredu za гласачким листицама за заштитну вреду за гласачким листицама за заштитну вреду са гласачким листицама за намесника општине (БИЈЕЛА)							
BA 3 4 6 1 2 0							
			UKUPNO (= red / redak D) УКУПНО (= red D)	0	2	4	2

Popunjeno se izdaje od dva do tri brojeva i jedno / jedno odobrenje odobrenja brojeva / brojeva na ovom biračkom mjestu.

Попунјено се издаје од два до три броја и једно одобрење одобрења бројава / бројава на овом бирачком мјесту.

PREDSJEDNIK PREDSJEDNIK	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИСКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS ПОТПИС	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИСКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS ПОТПИС
ЧЛАН 1 ЧЛАН 1	VEJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	EDINA IHTIJAREVIĆ	<i>[Signature]</i>
ЧЛАН 3 ЧЛАН 2	MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	TAJANA TRIFKOVIĆ	<i>[Signature]</i>
ЧЛАН 4 ЧЛАН 5	MLADEN VIČENIĆ	<i>[Signature]</i>		

Slika 23. Primjer pravilno popunjenog Obrascu za zbirne rezultate (ZR) – većinski glas

PRIRUČNIK ZA IZBORNE POSMATRAČE - OPĆI IZBORI 2022.

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBOJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / OBRAZAC ZA ZBIRNE PEZUJTATE 3P (OTVORENA LISTA)		ZR / 3P
NAZIV OPĆINE NAZIV OPŠTINE	TRAVNIK	ŠIFRA OPĆINE ŠIFRA OPŠTINE
		091A 091A006
		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA
		091A006

	ZBIR / ZBOJO GLASOVA ZBIR GLASOVA
Ukupan broj poписа na izvodu iz Centralnog biračkog suda / Središnjeg biračkog poписа (redak 3 iz Obrascu za brojno stanje)	260
1) Ukupan broj poписа na glasovni listi u Centralnom biračkom sudu (redak 3 iz Obrascu za brojno stanje)	260
2) Broj glasovačkih listica u glasovnoj kutiji	260
3) Test tajnosti / tajnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
4) Test tajnosti: red 1 = red 2, ako nisu isti upisati razliku	0
A) Nevažeći neoznačeni glasovački listici	11
A) Nevažeći neoznačeni glasovački listici	11
B) Nevažeći ostali glasovački listici	4
B) Nevažeći ostali glasovački listici	4
C) Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina)	15
C) (red / redak A + red / redak B)	15
D) Ukupan broj važećih glasova (politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati)	245
D) Ukupan broj važećih glasova (politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidati)	245
E) Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina)	-
E) Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina)	-
F) Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	245
F) Ukupan broj važećih glasova	245
G) Ukupan broj svih glasovačkih listica	260
G) (red / redak C + red / redak D)	260
H) Ukupan broj svih glasovačkih listica (red II + red II)	260
H) Ukupan broj svih glasovačkih listica	260
I) Test tajnosti / tajnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
I) Test tajnosti / tajnosti: red E = red 2, ako nisu isti upisati razliku	0
J) Test tajnosti: red 1 = red 2, ako nisu isti upisati razliku	0
J) Test tajnosti: red 1 = red 2, ako nisu isti upisati razliku	0

Dopisni broj poписа počinje sa brojem koji je naveden na glasovnoj listici
OPREZ! Broj glasovačkih listica na glasovnoj listi je jednak broju glasovačkih listica na glasovnoj listici (BIRAČKI LISTIČI I BIRAČKI LISTIČI)

BA	0	1	1	7	6	5
----	---	---	---	---	---	---

Svejedne broj poписа počinje sa brojem koji je naveden na glasovnoj listici
OPREZ! Broj glasovačkih listica na glasovnoj listi je jednak broju glasovačkih listica na glasovnoj listici (BIRAČKI LISTIČI I BIRAČKI LISTIČI)

BA	0	1	2	6	2	2
----	---	---	---	---	---	---

Svejedne broj poписа počinje sa brojem koji je naveden na glasovnoj listici
OPREZ! Broj glasovačkih listica na glasovnoj listi je jednak broju glasovačkih listica na glasovnoj listici (BIRAČKI LISTIČI I BIRAČKI LISTIČI)

BA	4	5	5	0	0	3
----	---	---	---	---	---	---

PREZIME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI	PREZIME I PREZIME VELJKO PETROVIĆ	POTPIS 	PREZIME I PREZIME MURBAN VIČEVIĆ	POTPIS 	PREZIME I PREZIME TATJANA TELFERIĆ	POTPIS
IMENA I PREZIMENA (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI	MUSTAFA LAKOVIĆ		EDINA IMTJAREVIĆ		TATJANA TELFERIĆ	

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBOJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / OBRAZAC ZA ZBIRNE PEZUJTATE 3P (OTVORENA LISTA)		ZR / 3P
NAZIV OPĆINE NAZIV OPŠTINE	TRAVNIK	ŠIFRA OPĆINE ŠIFRA OPŠTINE
		091A 091A006
		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA
		091A006

BR. / PZ.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidati	Broj važećih glasova Broj važećih glasova						BR. / PZ.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidati	Broj važećih glasova Broj važećih glasova
		0	1	2	3	4	5			
1	PARTIJA 1	0	0	4	7			1		
2	PARTIJA 2	0	0	4	8			2		
3	PARTIJA 3	0	0	8	0			3		
4	PARTIJA 4	0	0	7	0			4		
5								5		
6								6		
7								7		
8								8		
9								9		
10								10		
11								11		
12								12		
13								13		
14								14		
15								15		
16								16		
17								17		
		0	2	4	5					

PREZIME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI	PREZIME I PREZIME VELJKO PETROVIĆ	POTPIS 	PREZIME I PREZIME MURBAN VIČEVIĆ	POTPIS 	PREZIME I PREZIME TATJANA TELFERIĆ	POTPIS
IMENA I PREZIMENA (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI IME I PREZIME (POTPIS) IZBIRNI	MUSTAFA LAKOVIĆ		EDINA IMTJAREVIĆ		TATJANA TELFERIĆ	

Slika 25. Primjer pravilno popunjenog Obrascu za zbirne rezultate (ZR) – proporcionalna zastupljenost (otvorena lista), prvi krug brojanja glasova

Помоћни образац за бројање

1

Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	УКУПНО
	Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		
1	НП НП I	11	1	НП НП	10	1		1		1	21		
2	НП НП НП НП	20	2	НП НП III	13	2		2		2	33		
3	НП НП	10	3	НП II	7	3		3		3	17		
4	II	3	4	III	3	4		4		4	6		
5		0	5	I	1	5		5		5	1		
6		0	6	0	0	6		6		6	0		
7	НП НП НП НП II	22	7	НП НП III	13	7		7		7	35		
8	НП	5	8	НП IIII	9	8		8		8	14		
9	НП III	8	9	НП IIII	9	9		9		9	17		
10			10			10		10		10			
11			11			11		11		11			
12			12			12		12		12			
13			13	+		13		13	=	13			
14			14			14		14		14			
15			15			15		15		15			
16			16			16		16		16			
17			17			17		17		17			
18			18			18		18		18			
19			19			19		19		19			
20			20			20		20		20			
21			21			21		21		21			
22			22			22		22		22			
23			23			23		23		23			
24			24			24		24		24			
25			25			25		25		25			
26			26			26		26		26			
27			27			27		27		27			
28			28			28		28		28			
29			29			29		29		29			
30			30			30		30		30			
31			31			31		31		31			
32			32			32		32		32			
33			33			33		33		33			
34			34			34		34		34			
35			35			35		35		35			
36			36			36		36		36			
37			37			37		37		37			
38			38			38		38		38			
39			39			39		39		39			

↑
ПРЕСАВИТИ ОВДЈЕ

Slika 26. Помоћни образац за бројање – бројање гласова за кандидате

OBRAZAC ZA ZIBRNE REZULTATE ZA OTVORENA LISTA/ OBPALATI ZA ZIBRNE REZULTATE ZA OTVORENA LISTA/		ZR/ ZP
NAZIV OPĆINE BROJ ODMITITELJE		ŠIFRA OPĆINE BROJ ODMITITELJE
TRAVNIK		ŠIFRA BRANČKOG MJESTA BROJ BRANČKOG MJESTA
		091A 091A00C

PARTIJA 1				Glasovi za / protiv osobe: 0 0 4 7
BR. IZBIRNOG LISTA	KANDIDAT	Broj važećih glasova Brog glasova	Broj važećih glasova Brog glasova	
1	KANDIDAT 1	0 0 0 0	0 0 0 0	
2	KANDIDAT 2	0 0 4 4	0 0 4 4	
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

PARTIJA 2				Glasovi za / protiv osobe: 0 0 4 8
BR. IZBIRNOG LISTA	KANDIDAT	Broj važećih glasova Brog glasova	Broj važećih glasova Brog glasova	
1	KANDIDAT 1	0 0 4 5	0 0 4 5	
2	KANDIDAT 2	0 0 4 4	0 0 4 4	
3	KANDIDAT 3	0 0 1 3	0 0 1 3	
4	KANDIDAT 4	0 0 3 2	0 0 3 2	
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

PARTIJA 3				Glasovi za / protiv osobe: 0 0 8 0
BR. IZBIRNOG LISTA	KANDIDAT	Broj važećih glasova Brog glasova	Broj važećih glasova Brog glasova	
1	KANDIDAT 1	0 0 7 0	0 0 7 0	
2	KANDIDAT 2	0 0 0 0	0 0 0 0	
3	KANDIDAT 3	0 0 4 3	0 0 4 3	
4	KANDIDAT 4	0 0 0 1	0 0 0 1	
5	KANDIDAT 5	0 0 6 0	0 0 6 0	
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

PARTIJA 4				Glasovi za / protiv osobe: 0 0 7 0
BR. IZBIRNOG LISTA	KANDIDAT	Broj važećih glasova Brog glasova	Broj važećih glasova Brog glasova	
1	KANDIDAT 1	0 0 6 3	0 0 6 3	
2	KANDIDAT 2	0 0 5 6	0 0 5 6	
3	KANDIDAT 3	0 0 0 0	0 0 0 0	
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				

Prilogeći se zaštititi od nepravilnosti, treba odmah obavijestiti nadležne organe nadležne za nadzor izbora.

Prilogeći se zaštititi od nepravilnosti, treba odmah obavijestiti nadležne organe nadležne za nadzor izbora.

Prilogeći se zaštititi od nepravilnosti, treba odmah obavijestiti nadležne organe nadležne za nadzor izbora.

PREDSTAVNIK IZBIRNOG LISTA	IME I PREZIME IZBIRNOG LISTA
VELJKO PERKOVIĆ	KONTAKT EXTERNE

IME I PREZIME IZBIRNOG LISTA	KONTAKT EXTERNE
MILICA PERKOVIĆ	[Signature]

Slika 27. Primjer pravilno popunjenog Obrasca za zibrne rezultate (ZR) – proporcionalna zastupljenost (otvorena lista). Rezultati glasanja po kandidatima u okviru otvorene liste političkog subjekta.

3.7 Primjedbe posmatrača

Prilikom posmatranja izbornog procesa posmatrač treba biti svjestan atmosfere izvan i unutar biračkog mjesta. Ako primijeti probleme ili kršenje izborne procedure, posmatrač se obraća predsjedniku biračkog odbora. Način na koji se obraća predsjedniku biračkog odbora mora biti takav da se ne može tumačiti kao davanje uputstava, naređenja ili kao miješanje u izborni postupak.

Svaki posmatrač bi trebao razlikovati nevažne greške u primjeni pravila i propisa od onih kršenja koja mogu grubo povrijediti izbornu proceduru i utjecati na izborne rezultate.

Ako predsjednik biračkog odbora ne otkloni uočeni nedostatak ili kršenja izborne procedure, posmatrač unosi svoja zapažanja u Zapisnik o radu biračkog odbora, Obrazac za izvještavanje¹⁷ i potpisuje se.

Zapisnik o radu biračkog odbora je sačinjen tako da svaka stranica ima svoju kopiju na kojoj se preslikavaju podaci upisani na stranici.¹⁸

U Zapisnik o radu biračkog odbora se upisuju primjedbe i mišljenja člana biračkog odbora, birača ili akreditiranog posmatrača.

U slučaju da je ovim licima to onemogućeno, svoje primjedbe ili mišljenja mogu dostaviti direktno izornoj komisiji.

Posmatrač ima pravo od gradske/općinske izborne komisije tražiti kopiju/prepis Zapisnika o radu s biračkog mjesta čiji je rad posmatrao. Prepis zapisnika o radu biračkog odbora akreditiranom posmatraču će se omogućiti na pogodan način što podrazumijeva i slikanje putem mobilnog aparata.

Politički subjekt može, na osnovu primjedbi navedenih u Obrascu, podnijeti prigovor organu nadležnom za provođenje izbora.

Posmatrač treba odmah obavijestiti gradsku/općinsku izbornu komisiju u sljedećim situacijama:

¹⁷ MIŠLJENJA ILI PRIMJEDBE – Obrazac – dio je u koji se upisuje mišljenje ili primjedba članova biračkog odbora, birača ili akreditiranih posmatrača. Član biračkog odbora, birač ili akreditirani posmatrač može unijeti svoje mišljenje ili primjedbe na proces glasanja, koje potpisuje lično (mišljenje ili primjedba koja nije potpisana lično neće biti razmatrana). Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkih odbora u pisanoj formi, koje se prilažu uz Zapisnik (ovaj slučaj predsjednik je dužan posebno evidentirati u Zapisniku).

¹⁸ Član 11. stav 1. Pravilnika o provođenju izbora.

- ☐ ako njemu ili drugim posmatračima nije dozvoljen ulazak na biračko mjesto ili je udaljen sa biračkog mjesta;
- ☐ ako se stvara kaos na biračkom mjestu;
- ☐ ako se onemogućava upisivanja primjedbi u Zapisnik o radu biračkog odbora (ZARBO).

Posmatrač ne treba svoje impresije u vezi s rezultatima izbora iskazivati sve dok je u ulozi posmatrača.

3.8 Zahtjevi za ponovno brojanje

Nakon što Centralna izborna komisija BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, akreditirani posmatrač može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio posmatrač. Akreditirani posmatrač može zahtijevati od Centralne izborne komisije BiH da ponovno broji glasačke listiće za glasanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasalo izvan Bosne i Hercegovine ili nepotvrđene-kovertirane glasačke listiće.

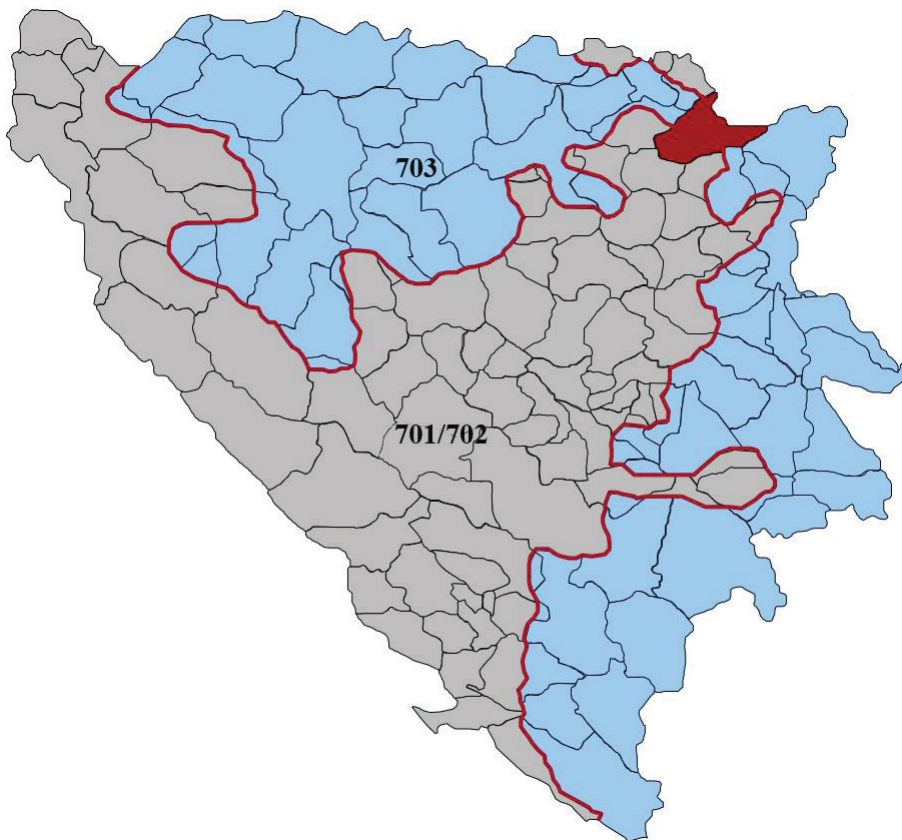
Centralna izborna komisija BiH može razmatrati zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića koji je podnio akreditirani posmatrač, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- 1) da je zahtjev podnesen u pisanoj formi i da ga je potpisao akreditirani posmatrač;
- 2) da su u zahtjevu tačno navedene činjenice koje opravdavaju ponovno brojanje, uključujući članove ovog zakona koji nisu poštovani ili su prekršeni;
- 3) da je u zahtjevu naveden približan broj glasačkih listića za koje se vjeruje da nisu ispravni;
- 4) da je u zahtjevu navedeno kako bi ova povreda zakona utjecala na izborne rezultate i
- 5) da je zahtjev podnesen Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od tri dana od dana kada je Centralna izborna komisija BiH objavila izborne rezultate.

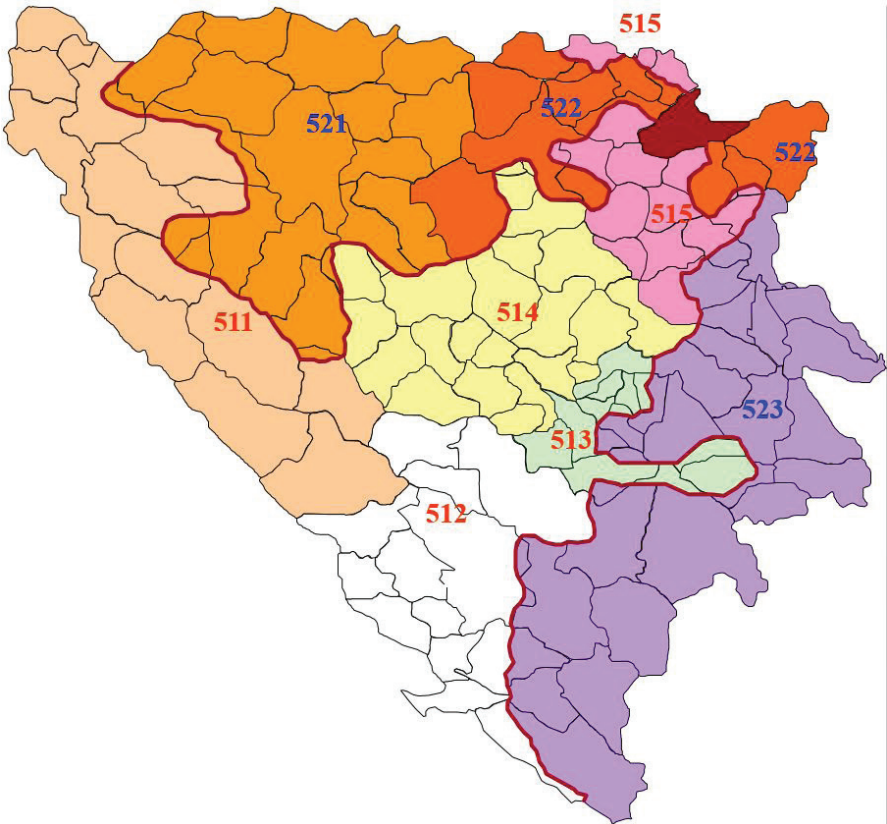
DIO IV.
PRILOZI

4.1 Kartografski prikaz izbornih jedinica

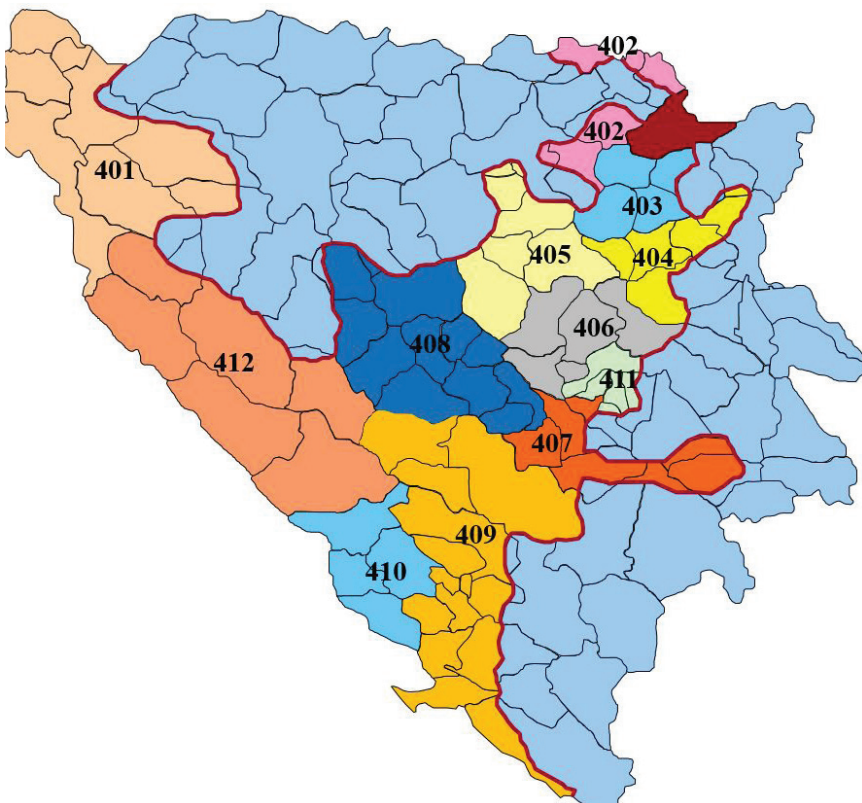
Slika 28. Izborne jedinice – Predsjedništvo BiH

Izborna jedinica	Broj upisanih birača
Federacija BiH (701/702)	2.109.674
Republika Srpska (703)	1.261.813

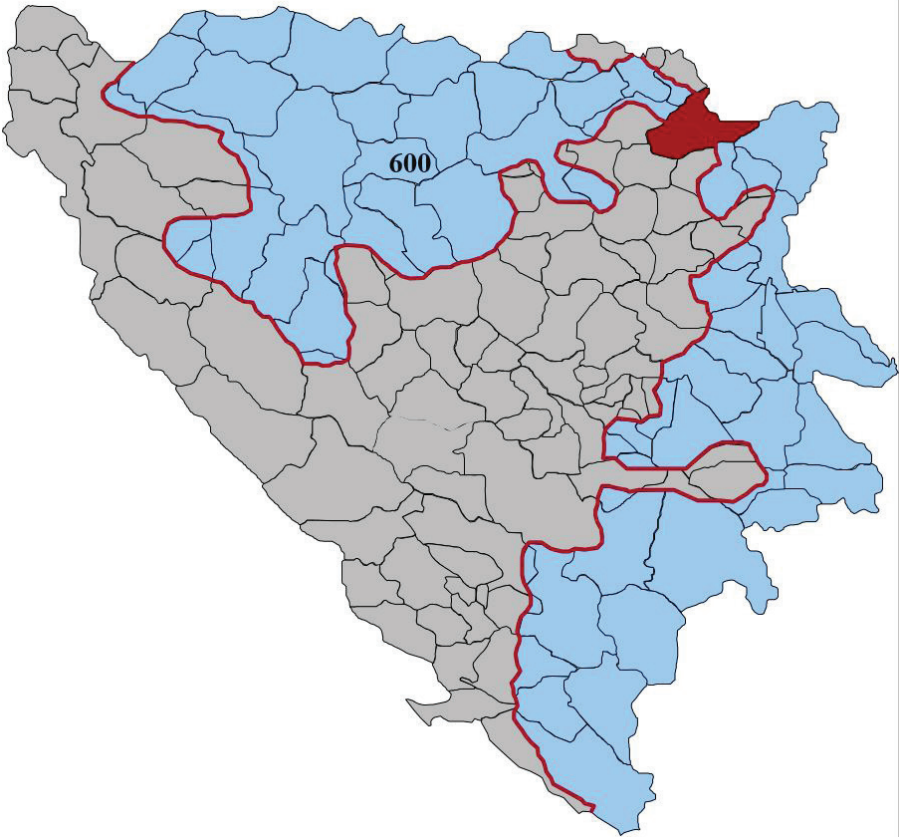
Slika 29. Izborne jedinice – Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH

Izborna jedinica	Broj upisanih birača
Izborna jedinica 1 iz FBiH (511)	325.199
Izborna jedinica 2 iz FBiH (512)	271.156
Izborna jedinica 3 iz FBiH (513)	443.761
Izborna jedinica 4 iz FBiH (514)	556.269
Izborna jedinica 5 iz FBiH (515)	513.289
Izborna jedinica 1 iz RS (521)	569.947
Izborna jedinica 2 iz RS (522)	395.632
Izborna jedinica 3 iz RS (523)	296.234

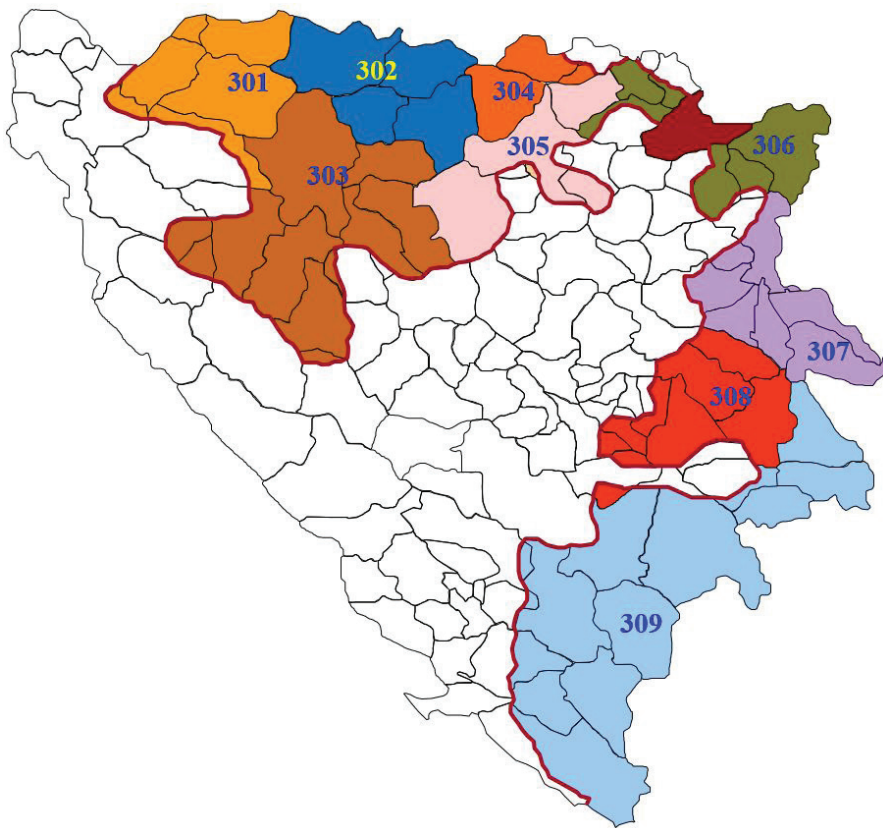
Slika 30. Izborne jedinice – Predstavnički dom Parlamenta FBiH

Izborna jedinica	Broj upisanih birača
Izborna jedinica 1 (401)	259.826
Izborna jedinica 2 (402)	172.035
Izborna jedinica 3 (403)	203.130
Izborna jedinica 4 (404)	138.124
Izborna jedinica 5 (405)	232.675
Izborna jedinica 6 (406)	96.065
Izborna jedinica 7 (407)	230.426
Izborna jedinica 8 (408)	227.529
Izborna jedinica 9 (409)	196.566
Izborna jedinica 10 (410)	74.590
Izborna jedinica 11 (411)	213.335
Izborna jedinica 12 (412)	65.373

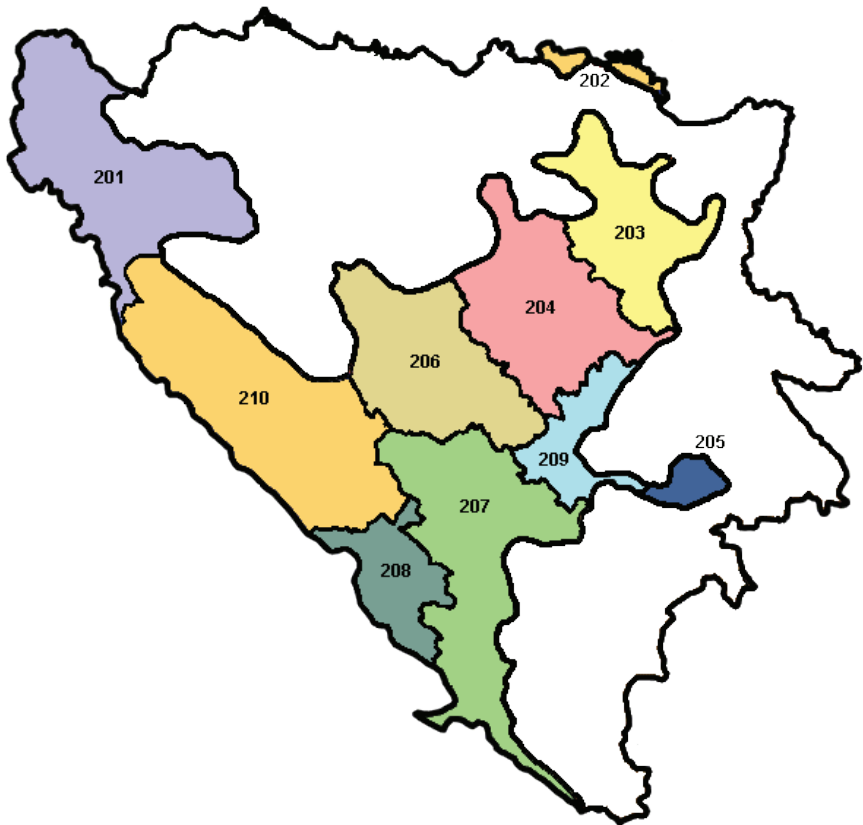
Slika 31. Izborne jedinice – Predsjednik i potpredsjednici RS

Izborna jedinica	Broj upisanih birača
Izborna jedinica RS (600)	1.261.813

Slika 32. Izborne jedinice – Narodna skupština RS

Izborna jedinica	Broj upisanih birača
Izborna jedinica 1 (301)	146.909
Izborna jedinica 2 (302)	146.080
Izborna jedinica 3 (303)	276.958
Izborna jedinica 4 (304)	84.879
Izborna jedinica 5 (305)	121.863
Izborna jedinica 6 (306)	188.890
Izborna jedinica 7 (307)	117.331
Izborna jedinica 8 (308)	69.983
Izborna jedinica 9 (309)	108.920

Slika 33. Izborne jedinice – Skupštine kantona u FBiH

Izborna jedinica	Broj upisanih birača
Skupština Kantona 1 (201)	259.826
Skupština Kantona 2 (202)	40.462
Skupština Kantona 3 (203)	429.593
Skupština Kantona 4 (204)	328.740
Skupština Kantona 5 (205)	22.809
Skupština Kantona 6 (206)	227.529
Skupština Kantona 7 (207)	196.566
Skupština Kantona 8 (208)	74.590
Skupština Kantona 9 (209)	420.952
Skupština Kantona 10 (210)	65.373

4.2 Broj upisanih birača u Centralni birački spisak po osnovnim izbornim jedinicama

Broj birača upisanih u Centralni birački spisak za Opće izbore 2022. godine, sa stanjem na dan 03. 05. 2022. u 24.00 sata (raspisivanje izbora) po osnovnim izbornim jedinicama je sljedeći:

R/b	Osnovna izborna jedinica	Redovno	Odsustvo	Lično	Ukupno
1	VELIKA KLADUŠA	44351	4	299	44654
2	CAZIN	55571	2	82	55655
3	BIHAĆ	58159	27	23	58209
4	BOSANSKA KRUPA	26186	59	9	26254
5	BUŽIM	15545	3	8	15556
6	KRUPA NA UNI	1703	1	0	1704
7	NOVI GRAD	26276	41	85	26402
8	KOZARSKA DUBICA	23167	3	38	23208
9	PRIJEDOR	85665	65	640	86370
10	GRADIŠKA	55421	9	158	55588
11	LAKTAŠI	32928	1	167	33096
12	SRBAC	17617	0	7	17624
13	PRNJAVOR	39686	20	66	39772
14	DERVENTA	31090	41	2409	33540
16	BROD	16828	13	1773	18614
17	ODŽAK	17521	10	51	17582
18	VUKOSAVLJE	4451	6	54	4511
20	DOMALJEVAC - ŠAMAC	4551	0	97	4648
21	ŠAMAC	15492	10	787	16289
22	ORAŠJE	18139	1	92	18232
23	DONJI ŽABAR	1734	0	0	1734
24	MODRIČA	27976	25	213	28214
25	GRADAČAC	36168	6	242	36416
26	PELAGIĆEVO	4572	0	232	4804
27	BRČKO DISTRIKT BiH (OPCIJA FBiH)	43217	1	16	43234

28	BRČKO DISTRIKT BiH (OPCIJA RS)	29041	1	23	29065
29	BIJELJINA	109953	67	245	110265
30	BOSANSKI PETROVAC	6280	66	18	6364
31	PETROVAC	1180	1	1	1182
32	SANSKI MOST	36255	56	44	36355
33	OŠTRA LUKA	4223	1	10	4234
34	BANJA LUKA	190780	24	1716	192520
35	ČELINAC	15683	8	6	15697
36	DOBOJ-ISTOK	9911	0	4	9915
37	DOBOJ-JUG	4354	2	1	4357
38	DOBOJ	62575	201	837	63613
39	TEŠANJ	40647	1	30	40678
40	STANARI	7689	0	8	7697
42	MAGLAJ	20097	47	24	20168
44	GRAČANICA	41990	10	8	42008
45	PETROVO	6424	0	8	6432
47	LUKAVAC	42022	37	16	42075
49	SREBRENİK	39118	2	6	39126
50	TUZLA	111540	23	175	111738
52	ČELIĆ	10176	7	8	10191
54	LOPARE	12545	37	2	12584
55	TEOČAK	6747	5	20	6772
56	UGLJEVIK	14107	33	9	14149
57	DRVAR	6209	70	267	6546
58	ISTOČNI DRVAR	194	0	1	195
59	KLJUČ	16745	13	21	16779
61	RIBNIK	6143	2	2	6147
64	MRKONJIĆ-GRAD	17715	16	15	17746
65	JAJCE	25173	81	623	25877
66	JEZERO	1116	3	3	1122
67	DOBRETIĆI	2057	3	293	2353
68	KNEŽEVO	9158	7	9	9174
70	KOTOR-VAROŠ	21080	89	1038	22207

74	TESLIĆ	43720	40	361	44121
75	ŽEPČE	25436	33	92	25561
77	ZAVIDOVIĆI	34210	181	24	34415
78	BANOVIĆI	20592	4	7	20603
79	ŽIVINICE	55071	18	36	55125
80	KALESIJA	33835	7	148	33990
81	OSMACI	3716	61	9	3786
82	SAPNA	10174	26	10	10210
83	ZVORNIK	52783	1152	165	54100
84	BOSANSKO GRAHOVO	2825	40	45	2910
85	GLAMOČ	3920	61	144	4125
88	ŠIPOVO	10576	50	15	10641
89	DONJI VAKUF	12567	96	7	12670
91	TRAVNIK	47655	33	217	47905
93	ZENICA	101348	102	31	101481
94	KAKANJ	33975	14	186	34175
95	VAREŠ	8279	47	34	8360
96	OLOVO	8452	8	2	8462
98	KLADANJ	11413	7	4	11424
101	ŠEKOVIĆI	7367	7	4	7378
103	VLASENICA	9767	296	64	10127
104	BRATUNAC	18050	722	116	18888
105	SREBRENICA	12327	1706	567	14600
106	LIVNO	27141	4	73	27218
107	KUPRES	3745	16	34	3795
108	KUPRES (RS)	327	0	0	327
109	BUGOJNO	30067	57	79	30203
110	GORNJI VAKUF-USKOPLJE	17187	9	182	17378
111	NOVI TRAVNIK	20878	6	42	20926
112	VITEZ	23191	12	15	23218
113	BUSOVAČA	14178	16	34	14228
114	FOJNICA	10457	3	133	10593
115	KISELJAK	17702	2	20	17724

116	VISOKO	33843	26	5	33874
117	BREZA	11186	6	2	11194
118	ILIJAS	21174	17	12	21203
121	SOKOLAC	10444	81	9	10534
123	HAN-PIJESAK	3180	19	16	3215
124	TOMISLAVGRAD	20618	1	160	20779
125	PROZOR-RAMA	11734	34	145	11913
126	JABLANICA	8888	2	14	8904
127	KONJIC	21873	18	169	22060
129	KREŠEVO	4431	1	22	4454
130	HADŽIĆI	22661	6	8	22675
131	ILIDŽA	66470	6	46	66522
132	ISTOČNA ILIDŽA	13516	0	12	13528
133	NOVI GRAD SARAJEVO	115626	12	65	115703
135	VOGOŠĆA	27797	4	13	27814
136	CENTAR SARAJEVO	59855	13	18	59886
137	STARI GRAD SARAJEVO	36437	2	15	36454
138	ISTOČNI STARI GRAD	1078	0	4	1082
139	NOVO SARAJEVO	67926	11	41	67978
140	ISTOČNO NOVO SARAJEVO	11169	1	34	11204
141	TRNOVO (FBIH)	2714	2	1	2717
142	TRNOVO	1226	7	6	1239
143	PALE (FBIH)	623	2	2	627
144	PALE	19980	7	43	20030
146	ROGATICA	8959	149	43	9151
147	VIŠEGRAD	10420	207	76	10703
148	POSUŠJE	14668	0	10	14678
149	GRUDE	13493	0	12	13505
150	ŠIROKI BRIJEG	23635	0	6	23641
151	GRAD MOSTAR IZBORNA JEDINICA GRADSKOG PODRUČJA 4 JUG	8316	7	31	8354
152	GRAD MOSTAR IZBORNA JEDINICA GRADSKOG PODRUČJA 3 JUGOISTOK	8308	1	18	8327
153	GRAD MOSTAR IZBORNA JEDINICA GRADSKOG PODRUČJA 5 JUGOZAPAD	30422	4	145	30571

154	GRAD MOSTAR IZBORNA JEDINICA GRADSKOG PODRUČJA 1 SJEVER	10644	17	113	10774
155	GRAD MOSTAR IZBORNA JEDINICA GRADSKOG PODRUČJA 2 STARI GRAD	23567	7	91	23665
156	GRAD MOSTAR IZBORNA JEDINICA GRADSKOG PODRUČJA 6 ZAPAD	19083	7	110	19200
158	ISTOČNI MOSTAR	152	0	1	153
161	NEVESINJE	11488	50	20	11558
163	KALINOVIK	1741	12	0	1753
164	GACKO	8097	26	21	8144
165	FOČA (FBIH)	1549	24	5	1578
166	FOČA	16644	226	58	16928
167	GORAŽDE	20470	15	119	20604
168	NOVO GORAŽDE	1641	64	11	1716
169	ČAJNIČE	3948	88	13	4049
170	RUDO	7854	8	6	7868
171	LJUBUŠKI	22744	5	17	22766
172	ČITLUK	14045	0	8	14053
173	ČAPLJINA	22114	48	23	22185
174	NEUM	3842	0	4	3846
176	STOLAC	11061	25	101	11187
177	BERKOVIĆI	1633	7	4	1644
179	LJUBINJE	3162	34	3	3199
180	BILEĆA	10076	3	16	10095
181	RAVNO	1423	80	4	1507
182	TREBINJE	31029	2	79	31110
183	USORA	6009	1	5	6015
184	KOSTAJNICA	4984	1	6	4991
185	MILIĆI	8224	173	55	8452
199	GRAD MOSTAR	18	0	2	20
200	BRČKO DISTRIKT BiH	14371	4	2	14377
UKUPNO		3360155	7670	18039	3385864

4.3 Kontakti izbornih komisija osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini

KOD	IZBORNA KOMISIJA	ADRESA IZBORNE KOMISIJE	TELEFON	TELEFAKS
001	VELIKA KLADUŠA	Hamdije Pozderca br. 3 77230 Velika Kladuša	037/770-315	037/770-030
002	CAZIN	Trg prvog predsjednika Predsjedništva RBiH Alije Izetbegovića br. 14 77220 Cazin	037/515-368	037/515-368
003	BIHAĆ	Bosanska br.4 77101 Bihać	037/222-313	
004	BOSANSKA KRUPA	Trg Avde Čuka bb 77240 Bosanska Krupa	037/961-478	037/471-080
005	BUŽIM	505. Viteške BBR br. 26 77245 Bužim	037/410-065	037/410-031
006	KRUPA NA UNI	Dr. Milana Jelića br. 3 79227 Donji Dubovik	052/750-001	052/750-002
007	NOVI GRAD	Petra Kočića br. 2 Novi Grad 79220	052/720-905	
008	KOZARSKA DUBICA	Svetosavska br. 5 79240 Kozarska Dubica	052/416-014	
009	PRIJEDOR	Trg oslobođenja br. 1 79102 Prijedor	052/213-897	052/245-127
010	GRADIŠKA	Vidovdanska 1A 78400 Gradiška	051/818-018	051/818-018
011	LAKTAŠI	Karadorđeva br. 56 78250 Laktaši	051/334-225	
012	SRBAC	Trg srpskih boraca br. 1 78420 Srbac	051/740-777 (lokal 105)	051/740-152
013	PRNJAVOR	Karadorđeva br. 2 78430 Prnjavor	051/640-550	051-663-740
014	DERVENTA	Trg oslobođenja br. 3 74400 Derventa	053/315-112	053/315-186
016	BROD	Svetog Save br. 17 74450 Brod	053/610-169	053/610-116
017	ODŽAK	Trg br. 1 76290 Odžak	031/762-363	
018	VUKOSAVLJE	Muse Ćazima Ćatića br. 163 74470 Vukosavlje	053/707-704	

020	DOMALJEVAC-ŠAMAC	Posavskih branitelja 148 76233 Domaljevac	031/716-609	031/716-609
021	ŠAMAC	Kralja Aleksandra I Karadorđevića br. 3 76230 Šamac	054/490-458	054/490-458
022	ORAŠJE	Treća ulica br. 45 76270 Orašje	031/714-578	031/711-011
023	DONJI ŽABAR	Donji Žabar 76273 Donji Žabar	054/875-100 054/875-122	054/622-832
024	MODRIČA	Vidovdanska br. 1 74480 Modriča	053/810-785	053/810-511
025	GRADAČAC	Husein-kapetana Gradašćević bb 76250 Gradačac	035/369-759	035/369-759
026	PELAGIĆEVO	Trg 9. januara br. 4 76256 Pelagićevo	066/541-451 054/810-088	054/810-088
029	BIJELJINA	Trg Kralja Petra I Karadorđevića br. 1 76300 Bijeljina	055/211-930	055/211-930
030	BOSANSKI PETROVAC	Bosanska br. 110 77250 Bosanski Petrovac	037/883-616	037/881-012
031	PETROVAC	Centar br. 12 79290 Drinić	050/465-004	050/465-004
032	SANSKI MOST	Banjalučka br. 3 79260 Sanski Most	037/681-820	037/681-820
033	OŠTRA LUKA	Oštra Luka br. 55 79263 Oštra Luka	052/337-800	052/337-201
034	BANJA LUKA	Trg srpskih vladara br. 1 78000 Banja Luka	051/244-452	051/244-532
035	ČELINAC	Prvog krajiškog proleterskog bataljona br. 50 78240 Čelinac	051/553-047	051/553-047
036	DOBOJ-ISTOK	Općina Doboj Istok 74207 Klokotnica	035/720-776	035/720-776
037	DOBOJ-JUG	Trg 21. mart br.1 Matuzići 74203 Doboj Jug	032/691-245	032/691-335
038	DOBOJ	Hilandarska br. 1 74000 Doboj	053/227-560	053/227-560
039	TEŠANJ	Trg Alije Izetbegovića br. 1 74260 Tešanj	032/650-341 032/650-547 032/650-075 032/650-022 lokal 105	032/650-416
040	STANARI	Stanari bb 74208 Stanari	053/201-810	053/290-966

042	MAGLAJ	Viteška br. 4 74250 Maglaj	032/465-839	032/465-839
044	GRAČANICA	Mula Mustafe Bašeskije br. 1 75320 Gračanica	035/707-022	035/707-022 053/262-720
045	PETROVO	Ozrenskih odreda br. 25 74317 Petrovo	053/262-700 066/185-605	
047	LUKAVAC	Trg slobode br. 1 75300 Lukavac	035/553-253	035/553-253
049	SREBRENİK	Teritorijalne odbrane 92 bb 75350 Srebrenik	035/645-534	
050	TUZLA	ZAVNOBIH br. 11 75000 Tuzla	035/307-486	035/250-491
052	ČELIĆ	Alije Izetbegovića br. 60-2 75246 Čelić	035/668-685	
054	LOPARE	Cara Dušana br. 143 75240 Lopare	055/650-193	055/650-193
055	TEOČAK	Centar bb 75414 Teočak	035/755-319	035/755-319
056	UGLJEVIK	Trg Draže Mihajlovića bb 763330 Ugljevik	055/773-744	055/772-336
057	DRVAR	Titova br. 1 80260 Drvar	034/820-847	034/820-024
058	ISTOČNI DRVAR	Potoci 17 79291 Istočni Drvar	050/465-703	050/465-703
059	KLJUČ	Branilaca bb 79280 Ključ	037/316-343	037/661-104
061	RIBNIK	Rade Jovanića bb 79288 Ribnik	050/431-022	050/430-080
064	MRKONJIĆ-GRAD	Trg Kralja Petra I Karađorđevića 70260 Mrkonjić Grad	050/220-924	050/220-954
65	JAJCE	Nikole Šopa bb 70101 Jajce	030/657-000	030/657-000
066	JEZERO	21. novembra bb 70206 Jezero	050/291-001	050/291-002
067	DOBRETIĆI	Dobretići bb 77210 Dobretići	030/641/202	030/641-203
068	KNEŽEVO	Gavrila Principa bb 78230 Kneževo	051/591-181	051/591-601
070	KOTOR-VAROŠ	Cara Dušana bb 78220 Kotor Varoš	051/785-077	051/785-077
074	TESLIĆ	Karađorđeva 18 74270 Teslić	053/433-680	053/433-680

075	ŽEPČE	Zagrebačka bb 72230 Žepče	032/888-248	032/888-193
077	ZAVIDOVIĆI	Mehmed-paše Sokolovića 66 72220 Zavidovići	032/206-779	032/206-706
078	BANOVIĆI	Alije Dostovića broj br. 1 75290 Banovići	035/743-444	035/743-444
079	ŽIVINICE	Alije Izetbegovića br. 28 75270 Živinice	035/773-777	035/743-393
080	KALESIJA	Patriotske lige br. 15 75260 Kalesija	035/367-710	035/631-306
081	OSMACI	Osmaci br. 111 75406 Osmaci	056/337-603	056/337-259
082	SAPNA	206. Viteške brigade bb 75411 Sapna	035/599-538	035/599-555
083	ZVORNIK	Svetog Save 124 75400 Zvornik	056/232-266	
084	BOSANSKO GRAHOVO	Vojislava Ivetića br. 2 80270 Bosansko Grahovo	034/206-145	034/206-145
085	GLAMOČ	Nikole Bojinovića bb 80230 Glamoč	034/206-158	034/206-153
088	ŠIPOVO	Trg Patrijarha Srpskog Pavla br. 1 70270 Šipovo	050/360-132	
089	DONJI VAKUF	14. septembra br. 22 70220 Donji Vakuf	030/509-617	030/509-615
091	TRAVNIK	Mehmed Paše Kukavice bb 72270 Travnik	030/511-626	030/511-626
093	ZENICA	Trg BiH br. 6 72000 Zenica	032/447-758	032/447-776
094	KAKANJ	Alije Izetbegovića br. S2 72240 Kakanj	032/553-900	032/553-900
095	VAREŠ	Zvijezda br. 34 71330 Vareš	032/848-103	032/848-150
096	OLOVO	Branilaca grada bb 71340 Olovo	032/829-540	032/829-568
098	KLADANJ	Kladanjske brigade br. 2 75280 Kladanj	035/628-478	035/628-493
101	ŠEKOVIĆI	Josipa Kovačevića bb 75450 Šekovići	056/653-691	056/654-604
103	VLASENICA	9. Januara br. 14 75440 Vlasenica	056/490-074	056/490-074
104	BRATUNAC	Trg Miloša Obilića 8 75420 Bratunac	056/420-384	
105	SREBRENICA	Srebreničkog odreda bb 75430 Srebrenica	056/440-806	056/440-806

106	LIVNO	Trg branitelja Livna br. 1 80101 Livno	034/201-027	034/201-027
107	KUPRES (FBiH)	Vukovarska br. 2 80320 Kupres FBiH	063/370-480	
108	KUPRES (RS)	Novo Selo bb 70270 Kupres	050/490-600	050/490-601
109	BUGOJNO	307. Motorizovane brigade bb (zgrada Općine Bugojno) 70230 Bugojno	030/257-771	030/257-771
110	GORNJI VAKUF- USKOPLJE	Vrbaska bb 70240 Gornji Vakuf-Uskoplje	030/494-091	030/494-101
111	NOVI TRAVNIK	Kralja Tvrtka bb 72290 Novi Travnik	030/795-600 063/465-200	030/795-108
112	VITEZ	Stjepana Radića br. 1 72250 Vitez	030/718-209	030/718-257
113	BUSOVAČA	16 kolovoz/avgust bb 72260 Busovača	030/732-184	030/732- 184
114	FOJNICA	Bosanska 94 71270 Fojnica	030/547-703	030/547-711
115	KISELJAK	Bana Josipa Jelačića br. 41 71250 Kiseljak	030/871-616	030/871-616
116	VISOKO	Alije Izetbegovića br. 12/A 71300 Visoko	032/732-500 032/732-503	032/738-386
117	BREZA	Bogumilska br. 1 71370 Breza	032/786-021	
118	ILIJAS	126. Ilijaške brigade br. 6 71380 Ilijaš	033/403-568	033/400-505
121	SOKOLAC	Glasinačka br. 13 71350 Sokolac	057/448-712 Local 212	057/448-712
123	HAN-PIJESAK	Aleksandra Karađorđevića br. 3 71360 Han Pijesak	057/557-012	057/557-012
124	TOMISLAVGRAD	Mijata Tomića bb 80240 Tomislavgrad	034/356 401	
125	PROZOR-RAMA	Kralja Tomislava bb 88440 Prozor-Rama	036/771-910	036/771-910
126	JABLANICA	Pere Bilića br. 25 88420 Jablanica	036/752-717	036/752-717
127	KONJIC	Trg državnosti Alije Izetbegovića do br.1 88400 Konjic	036/731-498	036/731-498
129	KREŠEVO	Fra Grge Martića br. 49 71260 Kreševo	030/806-602	030/806-826
130	HADŽIĆI	Hadželi br. 114 71240 Hadžići	033/475-907	033/475-952

131	ILIDŽA	Butmirska cesta br. 12 71210 Ilidža	033/763-465	033/763-466
132	ISTOČNA ILIDŽA	Vojvode Radomira Putnika br. 2 71213 Istočna Ilidža	057/316-364	057/316-364
133	NOVI GRAD SARAJEVO	Bulevar Meše Selimovića br. 97 71160 Sarajevo	033/291-119	033/291-291
135	VOGOŠĆA	Jošanička br. 80 71320 Vogošća	033/586-473	033/586-407
136	CENTAR SARAJEVO	Mis Irbina br. 1 71 000 Sarajevo	033/562-460	
137	STARI GRAD SARAJEVO	Zelenih beretki br. 4 71140 Sarajevo	033/282-391	
138	ISTOČNI STARI GRAD SARAJEVO	Hreša bb 71144 Istočni Stari Grad Sarajevo	057/265-118	057/265-118
139	NOVO SARAJEVO	Zmaja od Bosne br. 55 71120 Sarajevo	033/492-238	
140	ISTOČNO NOVO SARAJEVO	Stefana Nemanje br. 2 71123 Istočno Novo Sarajevo	057/343-494	
141	TRNOVO (FBiH)	Trnovo bb 71223 Delijaš	033/554-550	033/586-705
142	TRNOVO	Trnovskog bataljona br. 86 71220 Trnovo	057/610-237	057/610-242
143	PALE (FBiH)	Himze Sablje br. 33 73290 Prača	038/799-030	038/799-112
144	PALE	Romanijska br.15 71420 Pale	057/200-740	057/223-003
146	ROGATICA	Srpske sloge br. 81 73220 Rogatica	058/490-230	058/420-531
147	VIŠEGRAD	Andrićgrad bb 73240 Višegrad	058/232-462	
148	POSUŠJE	Fra Grge Martića br. 30 8240 Posušje	039/685-701	039/681-041
149	GRUDE	Republike Hrvatske br. 15B 88340 Grude	039/660-905	039/660-930
150	ŠIROKI BRIJEG	Fra Didaka Buntića br. 11 88220 Široki Brijeg	039/706-370	039/706-370
158	ISTOČNI MOSTAR	Zijemlje bb 88000 Istočni Mostar	036/843-665	036/843-665
161	NEVESINJE	Cara Dušana br. 44 88280 Nevesinje	059/222-310	059/601-018
163	KALINOVIK	Karadorđeva br. 19 71230 Kalinovik	057/623-131	057/623-131

164	GACKO	Nemanjina br. 5 89240 Gacko	059/222-554	059/472-426
165	FOČA (FBIH)	Omladinska bb 73250 Ustikolina	038/518-406	038/519-402
166	FOČA	Kralja Petra I 73301 Foča	058/210-588	
167	GORAŽDE	Maršala Tita br.2 73000 Goražde	058/227-637	038/227-637
168	NOVO GORAŽDE	Božidara Goraždanina br. 64 73110 Novo Goražde	058/430-095	058/432-100
169	ČAJNIČE	Kralja Petra I Oslobodioca bb 73280 Čajniče	058/315-875	
170	RUDO	Đenerala Dragoljuba Draže Mihajlovića br. 41 73260 Rudo	058/711-178	058/711-242
171	LJUBUŠKI	Trg dr. Franje Tuđmana 1 88320 Ljubuški	039/835-563	039/835-554
172	ČITLUK	Trg žrtava Domovinskog rata br. 1 88260 Čitluk	036/640-545	036/640-534
173	ČAPLJINA	Trg Kralja Tomislava bb 88300 Čapljina	036/805-052	036/805-983
174	NEUM	Kralja Tomislava br. 1 88390 Neum	036/880-214	036/880-214
176	STOLAC	Kralja Tomislava 88360 Stolac	036/819-042	036/819-042
177	BERKOVIĆI	Viduša br. 1 88363 Berkovići	059 860 099	059/860-099
179	LJUBINJE	Svetosavska br. 2 88380 Ljubinje	059/630-284	059/630-288
180	BILEĆA	Kralja Aleksandra br. 28 89230 Bileća	059/371-589	059/371-589
181	RAVNO	Trg Ruđera Boškovića bb 88370 Ravno	036/891-471	036/891-466
182	TREBINJE	Vuka Karadžića br. b-2 89101 Trebinje	059/222-150	
183	USORA	Općina Usora 74230 Usora	032/895-279	032/893-514
184	KOSTAJNICA	Svetosavka br. 11 79224 Kostajnica	052/663-113 052/663-139	052/663-553
185	MILIĆI	Jovana Dučića br. 2 75446 Milići	056/745-231	056/745-431
199	MOSTAR	Stjepana Radića 76 e 88000 Mostar	036/325-120	036/325-112
200	BRČKO DISTRIKT BIH	Dr. Abdulaha Bukvice br. 1 76120 Brčko	049/218-177	049/218-177

4.4 Kodeks ponašanja za međunarodne posmatrače¹⁹

Međunarodno posmatranje izbora danas je prihvaćeno u cijelom svijetu, a provode ga međuvladine i međunarodne nevladine organizacije i udruženja kako bi dali nepristranu i tačnu procjenu prirode izbornih procesa na dobrobit građana zemlje u kojoj se održavaju izbori, kao i na dobrobit međunarodne zajednice. Zbog toga je vrlo bitno osigurati integritet međunarodnog posmatranja izbora, a svi oni koji učestvuju u međunarodnoj misiji za posmatranje izbora, uključujući kratkoročne i dugoročne posmatrače, članove delegacija za procjenu, specijalizirane posmatračke timove i vođe misija, moraju se obavezati i poštivati Kodeks ponašanja.

Poštivati suverenitet i međunarodna ljudska prava – Izbori su izraz suvereniteta koji pripada ljudima jedne zemlje, čije izražavanje slobodne volje daje osnovu za autoritet i legitimnost vlade. Prava građana da biraju i budu izabrani na periodičnim, pravim demokratskim izborima su međunarodno priznata ljudska prava i zahtijevaju ostvarivanje niza osnovnih ljudskih prava i sloboda. Posmatrači na izborima moraju poštivati suverenitet zemlje domaćina, kao i ljudska prava i osnovne slobode njenih građana.

Poštivati zakone zemlje i autoritet izbornih organa – Posmatrači moraju poštivati zakone zemlje domaćina i autoritet organa zaduženih za provođenje izbornog procesa. Posmatrači moraju poštivati bilo koje zakonsko uputstvo vladinih, sigurnosnih i izbornih organa vlasti zemlje domaćina. Posmatrači također moraju imati pristojan stav prema izbornim zvaničnicima i drugim državnim organima vlasti. Posmatrači moraju zabilježiti da li zakoni, uredbe ili akcije državnih i/ili izbornih zvaničnika nepotrebno opterećuju ili opstruiraju ostvarivanje izbornih prava zagarantiranih zakonom, ustavom ili primjenjivim

¹⁹ Prihvaćen 27. oktobra 2005. godine u Ujedinjenim narodima u Njujorku. Organizacije koje su usvojile navedene dokumente od 24. oktobra 2005. su: Afrički savez, Azijska mreža za slobodne izbore (ANFREL), Carter centar, Centar za izbornu promociju i pomoć (CAPEL), Sekretarijat Commonwealtha, Vijeće Evrope – Evropska komisija za demokraciju kroz zakon (Venecijanska komisija), Vijeće Evrope – Parlamentarna skupština, Izborni institut južne Afrike (EISA), Evropska komisija, Evropska mreža organizacija za nadgledanje izbora (ENEMO), Međunarodne službe za izbornu reformu (ERIS), IFES International IDEA, Međuparlamentarni savez, Međunarodni republikanski institut (IRI), Nacionalni demokratski institut (NDI), Organizacija američkih država (OAS), Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi, Ured demokratskih institucija i ljudskih prava (OEBS/ODIHR), Udruženje izbornih administratora pacifičkih otoka, Australije i Novog Zelanda (PIANZEA), Forum pacifičkih otoka, Sekretariat Ujedinjenih naroda.

međunarodnim instrumentima.

Poštivati integritet Međunarodne misije za posmatranje izbora – Posmatrači moraju poštivati i zaštititi integritet međunarodne misije za posmatranje izbora. To znači poštivanje Kodeksa ponašanja, bilo kakvih pisanih uputstava (kao što je djelokrug poslova, direktive i smjernice) i verbalnih instrukcija od rukovodstva posmatračke misije. Posmatrači moraju: prisustvovati svim sastancima, obukama i kolegijima posmatračke misije, upoznati izborni zakon, uredbe i druge relevantne zakone po nalogu posmatračke misije, te pažljivo pratiti metodologiju koju koristi posmatračka misija. Posmatrači također moraju izvijestiti vodstvo posmatračke misije o slučaju sukoba interesa koji mogu imati, kao i o neprikladnom ponašanju drugih posmatrača koji su dio misije.

Stalno biti strogo politički nepristran – Posmatrači moraju stalno biti strogo politički nepristrasni, uključujući i slobodno vrijeme u zemlji domaćinu. Oni ne smiju izraziti ili pokazati predrasude ili prednost u vezi s nacionalnim organima vlasti, političkim strankama, kandidatima, referendumskim pitanjima ili u vezi sa spornim pitanjima u izbornom procesu. Posmatrači također ne smiju provoditi bilo kakvu aktivnost koja bi se razumno mogla shvatiti kao preferiranje ili davanje političke dobiti za bilo kojeg političkog natjecatelja u zemlji domaćinu, kao što je nošenje ili pokazivanje bilo kakvih političkih simbola, boja, zastava ili prihvaćanje vrijednosti od političkih natjecatelja.

Ne smiju opstruirati izborne procese – Posmatrači ne smiju opstruirati bilo koji element izbornog procesa, uključujući procese prije izbora, glasanje, brojanje i prikazivanje rezultata te procese nakon dana izbora. Posmatrači mogu na licu mjesta izbornim zvaničnicima skrenuti pažnju na nepravilnosti, prevaru ili značajne probleme, osim ako je to zabranjeno zakonom i to moraju uraditi na neopstruktivan način. Posmatrači mogu postavljati pitanja izbornim zvaničnicima, predstavnicima političkih stranaka i drugim posmatračima unutar biračkih mjesta te odgovarati na pitanja o njihovim aktivnostima, sve dok posmatrači ne opstruiraju izborni proces. Glasači mogu pitati i dobiti odgovor od posmatrača, ali ih posmatrači ne smiju pitati za koga ili za koju stranku ili referendumsku poziciju su glasali.

Prikazati prikladnu identifikaciju – Posmatrači moraju jasno prikazati identifikaciju koju je osigurala misija za posmatranje izbora, kao i identifikaciju koju traže nacionalni organi vlasti, te je na zahtjev moraju pokazati izbornim zvaničnicima ili drugim zainteresiranim državnim organima vlastima.

Zadržati tačnost zapažanja i profesionalizam u donošenju zaključaka – Sva

zapažanja posmatrača moraju biti tačna i razumljiva, te se trebaju bilježiti pozitivni i negativni faktori, praviti razliku između onih bitnih i nebitnih te identificirati modele koji bi mogli imati bitan utjecaj na integritet izbornog procesa. Odluke posmatrača moraju biti zasnovane na najvišim principima tačnosti informacija i nepristranosti analize, praveći razliku između subjektivnih faktora i objektivnih dokaza. Posmatrači moraju sve svoje zaključke zasnovati na činjeničnim i dokazivim dokazima i ne smiju prerano donositi zaključke. Posmatrači također moraju imati evidenciju o mjestima gdje su posmatrali izbore, zapažanjima i drugim relevantnim informacijama kako nalaže međunarodna posmatračka misija te takve dokumente moraju predati misiji.

Suzdržati se od davanja komentara u javnost ili medijima prije izjave misije – Posmatrači se moraju suzdržati od davanja bilo kakvih ličnih komentara o njihovim zapažanjima novinarima ili članovima javnosti prije nego što posmatračka misija da izjavu, osim ako je to drugačije naložilo rukovodstvo posmatračke misije. Posmatrači mogu objasniti prirodu posmatračke misije, njene aktivnosti ili druge poslove koje posmatračka misija smatra prikladnim. Oni bi trebali medije ili ostala zainteresirana lica uputiti na one pojedince koje je odredila posmatračka misija.

Sarađivati sa drugim posmatračima izbora – Posmatrači moraju biti svjesni drugih misija za posmatranje izbora, bilo da su domaće ili međunarodne, te moraju sarađivati s njima po uputstvu rukovodstva posmatračke misije.

Prikladno se ponašati – Posmatrači se moraju prikladno ponašati i poštivati druge, uključujući izražavanje osjetljivosti na kulturu i običaje zemlje domaćina, dobro koristiti procjenu u ličnim kontaktima i profesionalno se ponašati na najvišem nivou čak i u slobodno vrijeme.

Kršenja Kodeksa ponašanja – U slučaju nedoumica o kršenju Kodeksa ponašanja Međunarodna misija za posmatranje izbora provest će istragu o tome. Ako se utvrdi da se dogodilo ozbiljno kršenje, posmatrač može ostati bez posmatračke akreditacije ili može biti otpušten iz posmatračke misije. Ovlasti za takve odluke jedino ima rukovodstvo misije za posmatranje izbora.

Izjava o postupanju prema Kodeksu ponašanja – Svako lice koja učestvuje u ovoj misiji posmatranja izbora mora pročitati i razumjeti ovaj kodeks i mora potpisati izjavu o postupanju prema njemu.

4.5 Poglavlje 17 Izbornog zakona BiH²⁰ - IZBORNI POSMATRAČI

Član 17.1

(1) Predstavници međunarodnih posmatrača, udruženja građana, političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisnih kandidata (u daljnjem tekstu: posmatrač) mogu posmatrati sve izborne aktivnosti u Bosni i Hercegovini, pod uvjetom da se akreditiraju u skladu s ovim Zakonom.

(2) Posmatrač imaju pristup svim relevantnim dokumentima i javnim sastancima izbornih komisija, mogu u toku cijelog perioda izbornog procesa u bilo koje vrijeme kontaktirati bilo koje lice i imaju pristup svim centrima za birački spisak, biračkim mjestima i centrima za brojanje i drugim relevantnim mjestima, kako je utvrdila Centralna izborna komisija BiH.

Član 17.2

(1) Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Posmatrač može imati po jednog predstavnika istovremeno na javnom sastanku izborne komisije, u centru za birački spisak, centru za brojanje, biračkom mjestu ili drugim relevantnim mjestima, kako je utvrdila Centralna izborna komisija BiH.

(2) Ograničenje broja posmatrača iz stava (1) ovog člana ne odnosi se na međunarodne posmatrače.

(3) Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti posmatrač će nositi službene akreditacije i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ih povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom.

Član 17.3

Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditacije međunarodnim posmatračima. Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima se utvrđuju kriteriji i proces podnošenja zahtjeva za akreditiranje međunarodnih posmatrača.

Član 17.4

(1) Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditacije udruženjima građana. Centralna izborna komisija BiH donosi propise kojima se utvrđuju

²⁰ ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20 i 38/22)

kriteriji za akreditiranje udruženja građana i distribuciju akreditacija. Zahtjev za izdavanje akreditacija treba sadržavati: 1) izjavu, koju je potpisao ovlašteni predstavnik udruženja građana, da udruženje nije osnovala i da ga ne sponzorira ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, te da udruženje nije uključeno u bilo kakve aktivnosti u ime ovjerene političke stranke, koalicije, liste nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata; i 2) ime, broj važeće lične karte i jedinstveni matični broj predloženog posmatrača.

(2) U slučaju kada Centralna izborna komisija BiH utvrdi da je udruženje građana osnovano i da ga sponzorira ovjerena politička stranka, odnosno da je uključeno u bilo kakve aktivnosti u ime ovjerene političke stranke, Centralna izborna komisija BiH odbit će izdavanje akreditacije takvom udruženju.

Član 17.5

(1) Nadležna izborna komisija akreditira ovjerenu političku stranku, koaliciju, listu nezavisnih kandidata ili nezavisnog kandidata kao posmatrača u izornoj jedinici u kojoj se ta politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidiraju.

(2) Centralna izborna komisija BiH akreditira posmatrača koji će posmatrati rad Centralne izborne komisije BiH i glavnog centra (glavnih centara) za brojanje.

(3) Entitetske i kantonalne izborne komisije akreditiraju posmatrača koji će nadgledati rad ovih komisija.

(4) Općinska izborna komisija izdaje akreditacije posmatračima koji će posmatrati rad općinske izborne komisije, centara za birački spisak i biračkih mjesta i drugih relevantnih mjesta iz njene nadležnosti.

(5) Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat predaju listu imena, broj važeće lične karte i jedinstvene matične brojeve predloženih posmatrača nadležnoj izornoj komisiji.

Član 17.6

Centralna izborna komisija BiH donosi propise o izgledu akreditacije i načinu na koji je posmatrač koristi.

Član 17.7

Centralna izborna komisija BiH utvrđuje rok za podnošenje zahtjeva za akreditaciju posmatrača i rok za rješavanje po zahtjevima za akreditaciju posmatrača.

Član 17.8

Posmatrač, kome je općinska, kantonalna ili entitetska izborna komisija odbila izdati akreditaciju, može u roku od tri dana od dana prijema odluke podnijeti

prigovor Centralnoj izbornoj komisiji BiH koja će ga riješiti najkasnije u roku od sedam dana od dana prijema.

Član 17.9

(1) Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad organa nadležnih za provođenje izbora utvrđenih ovim zakonom u pisanoj formi koje se prilažu u zapisnik o radu organa nadležnog za provođenje izbora, na osnovu čega politički subjekt može uložiti prigovor nadležnom organu.

(2) Posmatrač ima pravo zahtijevati prijepis zapisnika o radu organa nadležnog za provođenje izbora čiji rad je posmatrao.

Član 17.10

1) Zbog kršenja odredbe člana 17.2 ovog Zakona, akreditiranom posmatraču organ koji je izdao akreditaciju može oduzeti svojstvo posmatrača i poništiti akreditaciju.

(2) Centralna izborna komisija BiH donosi bliže propise o uvjetima i proceduri primjene ovog Poglavlja.

Adrese i kontakti Centralne izborne komisije BiH

Adresa:

Danijela Ozme br.7
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Telefon:

Centrala + 387 33 251 300
Odnosi s javnošću + 387 33 251 323
Faks: + 387 33 251 329

E-mail adresa:

kontakt@izbori.ba
(služi za sve kontakte, žalbe, primjedbe i sl.)
Internet-stranica: www.izbori.boa)